

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE NAUKU I MLADE**

**Centar sa slijepu i slabovidnu djecu i omladinu
NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA ZANIMANJE II STUPNJA
PAKER PROIZVODA
U ČETVEROGODIŠNJEM TRAJANJU**

OSNOVNA OBILJEŽJA OBRAZOVNOG PROGRAMA

Zanimanje **paker proizvoda** je zanimanje II stupnja složenosti sa četverogodišnjim trajanjem primjereno osobama oštećenog vida sa dodatnim poteškoćama u razvoju. To su učenici koji pored oštećenja vida, što im je primarno oštećenje, imaju i različite dodatne poteškoće, koje se ogledaju kroz različite stepene intelektualnog deficita, probleme u psihomotornom razvoju, kao i ostala oštećenja senzornih organa u manjem ili većem stepenu.

Cilj:

Odgojno-obrazovni i rehabilitacijski program za zanimanje paker proizvoda ima za cilj stjecanje znanja vještina i umijeća na području poslova pakovanja roba, koji će učeniku omogućiti da do završetka profesionalnog osposobljavanja samostalno obavlja poslove za koje se opredijelio.

Osposobljavanjem za ovo zanimanje stječe se zvanje polukvalificirani radnik; pakera proizvoda – II stepen složenosti.

Time bi se ovim osobama omogućilo zaposlenje kao vid socijalne integracije i ravnopravnosti u društvu.

Zadaci:

Za ostvarenje navedenog cilja potrebno je ostvariti osnovne zadatke obrazovanja i odgoja:

- steći osnove profesionalnog obrazovanja, na temelju kojih je moguće obavljanje poslova pakera proizvoda,
- spoznati vlastite mogućnosti i razviti samopouzdanje,
- spoznati radne i socijalne odnose,

Elementi općeg obrazovanja stječu se kroz ostvarenje Nastavnog plana i programa iz općeobrazovnih predmeta (Bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost–Komunikacija, Osnove prirodnih i društvenih nauka, Matematika, Osnove informatike, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Kreativnost – muzička/glazbena kultura i likovna kultura)

Elementi rehabilitacijskog procesa stječu se kroz ostvarenje Nastavnog plana za razvoj specifičnih svakodnevnih vještina i navika (Osposobljavanje za samostalan život, Socijalizacija, Psihomotorna reedukacija).

Kroz stručnu nastavu stječu se osnovna teoretska i praktična znanja za obavljanje karakterističnih poslova i radnih zadataka zanimanja pakera proizvoda:

- pakovanje robe,
- priprema ambalaže za pakovanje robe,
- odvajanje i mjerenje robe po nalogu,
- slaganje i premještanje pakovane robe,
- obilježavanje pripremane robe za otpremu,
- slaganje robe na traku, paletu i sl.,
- predaja robe na osnovu otpremnog lista,
- utovar robe,
- markiranje robe.

Higijensko tehnička zaštita robe, pribora i objekata:

- provođenje higijene rada, neophodnih u izvršavanju poslova i radnih zadataka,
- učestvovanje u odstranjivanju pokvarene i zagađene robe,
- učestvovanje u provođenju dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije prostora, robe i pribora

Specifične sposobnosti koje je potrebno razviti za zanimanje paker proizvoda:

Senzorne sposobnosti

Razvijanje taktilne percepcije i uporedni razvoj oštrine vida, slušne osjetljivosti, lokalizacije izvora zvuka i kinestetičke osjetljivosti

Mentalne sposobnosti

Očuvanje postojećih preostalih mentalnih sposobnosti, s tendencijom njihovog razvoja.

Psihomotorne sposobnosti

Razvoj manualne spretnosti, grube i fine motorike te motorne koordinacije, brzine reagiranja, opće tjelesne spretnosti i balansiranja.

Obrazovni profil II stupnja u četverogodišnjem trajanju: PAKER PROIZVODA

Red br.	NASTAVNI PREDMETI	GODINE OBRAZOVANJA								UKUPNO	
		I		II		III		IV			
A OPĆE-OBRAZOVNI I STRUČNO-TEORIJSKI PREDMETI		SEDMIČNI FOND SATI	GODIŠNJI FOND SATI	SEDMIČNI FOND SATI	GODIŠNJI FOND SATI	SEDMIČNI FOND SATI	GODIŠNJI FOND SATI	SEDMIČNI FOND SATI	GODIŠNJI FOND SATI	SEDMIČNI FOND SATI	GODIŠNJI FOND SATI
OPĆE-OBRAZOVNI											
1.	Bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost	5	175	3	105	3	105	3	90	14	475
2.	Osnove prirodnih i društvenih nauka	-	-	2	70	2	70	2	60	6	200
3.	Tjelesni i zdravstveni odgoj	2	70	2	70	2	70	2	60	8	270
4.	Matematika	-	-	-	-	2	70	2	60	4	130
5.	Osnove informatike	-	-	1	35	1	35	1	30	3	100
6.	Kreativnost	Muzička kultura	1	70	-	-	-	-	-	2	70
		Likovna kultura	1								
STRUČNO-TEORIJSKI											
7.	Osnovi trgovine	-	-	-	-	2	70	-	-	2	70
8.	Poznavanje robe	-	-	2	70	-	-	-	-	2	70
9.	Skladišno i transportno poslovanje	-	-	-	-	2	70	2	60	4	130
UKUPNO: A		9	315	10	350	14	490	12	360	45	1515
B PRAKTIČNA NASTAVA											
10.	Tehnika pakovanja	-	-	-	-	-	-	2	60	2	60
11.	Praktična nastava	10	350	12	420	11	385	11	330	44	1485
UKUPNO: B		10	350	12	420	11	385	13	390	46	1545
C REHABILITACIJA											
12.	Osposobljavanje za samostalan život	7	245	4	140	3	105	3	90	17	580
13.	Socijalizacija	2	70	2	70	2	70	2	60	8	270
14.	Psihomotorna reedukacija	2	70	2	70	-	-	-	-	4	140
UKUPNO: C		11	385	8	280	5	175	5	150	46	990
UKUPNO: A+B+C		30	1050	30	1050	30	1050	30	900	120	4050

Opterećenje učenika nastavom može biti od 30 do 32 časa sedmično.

OPĆE-OBRAZOVNI PREDMETI

BOSANSKI, HRVATSKI, SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST – KOMUNIKACIJA

Godina obrazovanja: I
Sedmični fond sati: 5
Godišnji fond sati: 175

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost – komunikacija je putem komunikacije i govornog uvježbavanja razviti osnove za uspješno učenje i savladavanjem tehnike čitanja i razumijevanjem pročitano, elementarnu jezičnu kulturu i pravilno usmeno i pismeno izražavanje. Cilj govornog uvježbavanja je naučiti dijete govoriti odnosno učvrstiti i razviti već naučeni govor. Navedeno se odnosi i na aktivan i na pasivan govor, s posebnim naglaskom na mogućnost komuniciranja i učenja.

B. ZADACI NASTAVE

- učenje komunikacije, čitanja, pisanja i pismenog izražavanja;
- osposobljavanje učenika za pravilno usmeno i pismeno izražavanje;
- uvođenje učenika u razumijevanje pisanih tekstova, filma, televizijske emisije, pozorišne predstave;
- razvijanje ljubavi prema jeziku i pisanoj riječi;
- upoznavanje učenika s osnovnim pravopisnim pravilima.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Receptivni govor	58
2.	Ekspresivni govor:	58
3.	Funkcionalna komunikacija	59
UKUPNO		175

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1.Receptivni govor

- Izdvajanje različitih zvukova i glasova
- Razumijevanje osnovnih gesti

- Shvaćanje i izražavanje neverbalnom komunikacijom
- Reagiranje na neverbalne zvukove
- Prepoznavanje vlastitog imena
- Razumijevanje jednostavnih verbalnih naloga uz gestu
- Razumijevanje jednostavnih verbalnih naloga bez geste
- Razumijevanje zabrane
- Prepoznavanje osoba i predmeta
- Prepoznavanje osoba i predmeta na slikama
- Udruživanje jednostavnih riječi prema kategoriji
- Razumijevanje složenijih i višestrukih naloga i uputa u poznatom kontekstu
- Razumijevanje jednostavnijih pitanja
- Razumijevanje nekih prostornih odnosa (ispod, iza, iznad)
- Razumijevanje nekih vremenskih odnosa (danas, poslije...)
- Razumijevanje složenijih pitanja
- Razumijevanje pojma količine
- Praćenje priče po slikama

2. Ekspresivni govor:

- Poticanje motoričke imitacije
- Izazivanje i poticanje spontane vokalizacije
- Oponašanje zvukova
- Ponavljanje (izgovaranje) različitih glasova uz pokret
- Ponavljanje glasova, slogova, riječi i fraza kroz igru
- Izražavanje želje gestama i glasanjem
- Imenovanje osoba iz najbliže okoline
- Imenovanje predmeta
- Odgovaranje na pitanja "Šta je to?"
- Odgovaranje na jednostavnija pitanja
- Upotreba negacijske forme u komunikaciji
- Ponavljanje fraza
- Pridruživanje dvije riječi
- Izražavanje osnovnih potreba i želja
- Prikladno odgovaranje na postavljena pitanja
- Pamćenje i ponavljanje kratkih rima
- Postavljanje pitanja
- Razvijanje situacijskog jezika
- Upotreba pojmova vezanih za prostorne odnose
- Upotreba pojmova vezanih za vremenske odnose
- Upotreba pojmova vezanih za količinu
- Upotreba pojmova vezanih za kvalitetu
- Razgovor u sklopu zadane teme
- Spontani razgovor s odraslom osobom
- Razgovor o neposrednom iskustvu (prepričavanje doživljenog)

- Prepričavanje priča uz slikovni materijal
- Razvijanje gramatičkih oblika u govoru (pravilna upotreba glagolskih vremena, množine, zamjenice, prijedloga)
- Započinjanje razgovora
- Održavanje socijalnog kontakta

3. Funkcionalna komunikacija

- Odazivanje na ime
- Pozdravljanje
- Iniciranje interakcije
- Izražavanje osnovnih potreba
- Odgovaranje na pitanja o sadašnjem stanju
- Razumijevanje pojma o svakodnevnoj situaciji:
  - imena ljudi i predmeta
  - opis dešavanja
  - mjesta
  - pojmovi vremena
  - razlozi i uzroci
  - nizovi
- Odgovaranje na jednostavne naloge
- Razumijevanje zabrane
- Razumijevanje pojma imena, oblika, boje, slova i brojeva
- Čitanje i prepoznavanje znakova, oznaka (WC, izlaz, itd.)
- Prepoznavanje i razumijevanje simbola u široj okolini vezanih za lične potrebe
- Upotreba komunikacijskih vještina u socijalnim aktivnostima
- Spontani razgovor
- Prenošnje poruka

BOSANSKI, HRVATSKI, SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godina obrazovanja:II

Sedmični fond sati: 3

Godišnji fond sati: 105

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti jeste razvoj govora i jezika kod učenika kao osnova za uspješno učenje, te razvijanje elementarne jezičke kulture i pravilnog usmenog i pismenog izražavanja.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti su:

- povezati osnovnoškolska jezička znanja s novim jezičnim sadržajima i postignućima;
- razvijati komunikacijsku osposobljenost aktivnom primjenom jezičnih djelatnosti (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje),
- usavršavati tehniku čitanja i pisanja.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Jezik	42
2.	Jezik u upotrebi	34
3.	Književnost i lektira	29
UKUPNO		105

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1.Jezik

- Ponavljanje, utvrđivanje - uvježbavanje gradiva obrađenog u osnovnoj školi
- Rečenica - prosta i prosto-proširena (pojam, značenje, sastav, vrste, dijelovi rečenice)
- Promjenjive riječi (pojam, vrste)
- Sadašnje, prošlo i buduće vrijeme (razlikovanje, osnovna upotreba)

Opći pojmovi o jeziku

- Jezik kao sredstvo komunikacije
- Osnovni pojmovi o književnom jeziku

Sintaksa

- Prosta rečenica (uočavanje, razlikovanje)
- Prosto-proširena rečenica (uočavanje, razlikovanje)

Gradenje riječi

- Promjenjive vrste riječi (uočavanje razlika i osobnosti riječi)

Pravopisna pravila

- Ponavljanje, utvrđivanje - uvježbavanje gradiva obrađenog u osnovnoj školi
- Upotreba velikog i malog slova
- Sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi
- Izgovor i upotreba glasa „j“ u intervokalnom položaju
- Izgovor i upotreba glasova "ć", i "č"
- Izgovor i upotreba glasova "đ" i "dž"
- Izgovor i upotreba glasa "h"
- Najvažniji interpunkcijski znaci (prepoznavanje i upotreba)
- Pisanje brojeva, cifara i datuma
- Pisanje riječi sa "je" i "ije"

2. Jezik u upotrebi

Usmeno izražavanje

- Uvježbavanje artikulacije, dikcije, intonacije, ritma i tempa u čitanju i govorenju različitih tekstova prilagođenih učenicima
- Prepričavanje pročitanih tekstova prema planu i unaprijed postavljenim ciljevima
- Pripovijedanje o osobnim doživljajima (prema planu i unaprijed postavljenim ciljevima)
- Pričanje događaja
- Opisivanje jednostavnih scena iz svakodnevnog života učenika
- Izvještavanje o različitim događajima u školi i van nje (školske proslave, takmičenja, ekskurzije, izleti i si.)
- Razgovor o temama iz života učenika
- Opisivanje bića
- Opisivanje predmeta
- Opisivanje enterijera
- Opisivanje eksterijera
- Opisivanje pejzaža

Pismeno izražavanje

- Pravopisne i gramatičke vježbe (prepisivanje, pisanje po diktatu)
- Praktični pismeni sastavi - pismo, razglednica, čestitka
- Provjeravanje pismenosti učenika (dva pismena zadatka sa ispravicama)

3. Književnost

Priroda i smisao književnosti

- Pojam i naziv književnosti
- Književnost i druge umjetnosti
- Usmena i pisana književnost

Srednjovjekovna književnost

- Začetnici pismenosti kod Južnih Slavena Ćirilo i Metodije (najstariji pisani spomenici)

Usmena narodna književnost

- Usmena narodna književnost: nastanak, razvoj i podjela
- Usmena književnost u stihu: lirska pjesma (osobnosti)
- Uspavanka kao prastara lirska pjesma
- Spavaj sine, rasti spavajući

- Sevdalinka (vrijeme i nastanak)
- Snijeg pade na behar, na voće

Narodna proza

- Narodna proza, osobnosti i podjela
- Usmena narodna pripovijetka:
  - Sve, sve ali zanat
  - Krepaó kotao
  - Zar ne može kazan da provri na svijeći
  - Čitanje narodnih poslovice, zagonetki i pitalica

Lektira

- Sevdalinke (izbor), estetsko čitanje i recitiranje
- Epsko-lirske pjesme: Smrt braće Morića
- Narodna pripovijetka: Damad-efendija

BOSANSKI, HRVATSKI, SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 3

Godišnji fond sati: 105

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti jeste razvoj govora i jezika kod učenika kroz složenije zadatke, te unapređivanje sposobnosti komuniciranja učenika.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti su:

- povezati stečena jezička znanja s novim jezičkim sadržajima i postignućima;
- razvijati komunikacijsku osposobljenost aktivnom primjenom jezičkih djelatnosti (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje),
- samostalno izražavati doživljaje, osjećaje i misli,
- usavršavati tehniku čitanja i pisanja,
- samostalno čitati i razumijevati pročitano.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Jezik	42
2.	Jezik u upotrebi	34
3.	Književnost i lektira	29
UKUPNO		105

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Jezik

- Bosanski jezik kroz historiju
- Pismo (grafija), vrste pisama kroz historiju
- Glasovni sistem savremenog bosanskog jezika

Sintaksa

- Proste i složene rečenice
- Osnovno značenje i upotreba imenica
- Osnovno značenje i upotreba zamjenica
- Osnovno značenje i upotreba pridjeva

- Osnovo značenje i upotreba glagola
- Glagolsko vrijeme
- Vježbe na odabranom tekstu

Građenje riječi

- Nepromjenjive vrste riječi (uzvici i riječice)

Pravopisna pravila

- Pisanje skraćenih naziva
- Pisanje rečenica sa nepromjenjivim vrstama riječi
- Pisanje riječi sa negacijom
- Posuđenice i riječi iz drugih jezika
- Vježbe na odabranom tekstu

2. Jezik u upotrebi

Usmeno izražavanje

- Pričanje doživljaja i događaja
- Izvještavanje o događajima iz škole, sporta, zabave
- Pripovijedanje u 1. licu
- Pripovijedanje o opaženim događajima
- Vježbe na času

Pismeno izražavanje

Pismene vježbe:

- Pisanje molbe i zahtjeva
- Pisanje pisma i razglednice
- Pisanje čestitke

Domaći pismeni zadaci (čitanje i analiza na času)

Uvježbavanje tehnike izrade pismenog zadatka

Pravopisne vježbe

Provjeravanje pismenosti učenika (dva pismena zadatka sa ispravicima)

3. Književnost

Srednjovjekovna književnost

- Srednjovjekovna književnost BiH (natpisi na stećcima)

Lirska poezija

- Hercegovački pejzaži - Musa Ćazim Ćatić
- Visoka žuta žita - Dragutin Tadijanović

Epska poezija

- Majka - Zijo Dizdarević
- Zeleno busenje (odlomak iz romana) - Edhem Mulabdić

Lirska poezija

- Emina - Aleksa Šantić
- Bosna - Nedžad Ibrišimović

Savremena drama

- Hasanaginica - Alija Isaković

Epska poezija

- U bosanskoj kafani - Zijo Dizdarević
- Bašta sljezove boje - Branko Ćopić

Lektira

- Stara jabuka - Miško Kranjec
- Džigit - Hamza Humo
- Miris lišća orahova - Ćamil Sijarić

BOSANSKI, HRVATSKI, SRPSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 3

Godišnji fond sati: 90

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti jeste osposobljavanje učenika za samostalno, kritičko razmišljanje i razumijevanje pročitano, osposobljavanje za samostalno korištenje knjigom, te izgrađivanje svijesti kod učenika o ulozi jezika u kulturnom razvoju naroda.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti su:

- povezati stečena jezička znanja s novim jezičkim sadržajima i postignućima;
- razvijati komunikacijsku osposobljenost aktivnom primjenom jezičkih djelatnosti (slušanje, govorenje, čitanje, pisanje),
- samostalno izražavati doživljaje, osjećaje i misli,
- usavršavati tehniku čitanja i pisanja,
- samostalno čitati i razumijevati pročitano,
- razumjeti tekstove različitih funkcionalnih stilova,
- razvijati ljubav prema književnosti.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Jezik	37
2.	Jezik u upotrebi	29
3.	Književnost i lektira	24
UKUPNO		90

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Jezik

- Podjela suglasnika po zvučnosti
- Podjela suglasnika po mjestu tvorbe

Sintaksa

- Imenice, umanjenice i uvećanice
- Rod imenica
- Broj imenica
- Osnovno značenje i upotreba padeža

- Osnovno značenje i upotreba glagolskih oblika
- Glagolski dodaci
- Vježbe na odabranom tekstu
- Rečenice - izjavila, upitna, uzvična
- Rečenice potvrdne, odrične
- Glavni dijelovi rečenice - subjekat i predikat

Gradenje riječi

- Nepromjenjive vrste riječi (prilozi i prijedlozi)

Pravopisna pravila

- Pisanje rečenica sa prijedlozima i prilozima
- Rastavljanje riječi na kraju reda

2.Jezik u upotrebi

Usmeno izražavanje

Pripovijedanje u 3. licu

- Opisivanje enterijera i eksterijera (uočavanje u tekstu)
- Opisivanje predmeta i bića (uočavanje u tekstu)
- Korištenje knjige i štampe
- Vježbe na času

Pismeno izražavanje

- Popunjavanje različitih obrazaca
- Praktični pismeni sastavi – biografija
- Domaći pismeni zadaci (čitanje i analiza na času)
- Uvježbavanje tehnike izrade pismenog zadatka
- Pravopisne vježbe
- Provjeravanje pismenosti učenika (dva pismena zadatka sa ispravicima)

3.Književnost

- Ljetopis - Mula Mustafa Bašeskija
- Kasida - Abdul-Vehab Ilhamija

Lirska poezija

- Pod jorgovanom — Safvet-beg Bašagić

Epsko-lirske narodne pjesme

- Smrt Omera i Merime (balada)

Narodna proza

- Usmena narodna pripovijetka: Pravedna presuda
- Crv i lav

Epska poezija

- Šumareva Zorka - Nafija Sarajlić
- Mirjamina kosa - Isak Samokovlija

Lektira

- Jesenski uzdasi - Safvet-beg Bašagić
- Legenda o Ali-paši (odlomak iz romana) — Enver Čolaković

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Program bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti namijenjen je srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika oštećenog vida sa dodatnim poteškoćama u razvoju. Program bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti sadržajno je, metodološki i koncepcijski u skladu s Programom bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti za osnovnu školu. Program bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti za osnovnu školu i navedeni program bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti za nižu stručnu spremu čine zajednički sistem jezičnog i književnog odgoja i naobrazbe.

Obavezni godišnji fond časova utvrđen je navedenim planom odgojno-obrazovnog rada. Program sadrži slijedeće segmente: cilj, zadatke, tematske cjeline za realizaciju programa, razrađen sadržaj tematskih cjelina te upute za realizaciju cjelokupnog programa za zanimanje paker proizvoda. Cilj i zadaci čine jedinstvenu cjelinu i ostvaruju se sistematski i kontinuirano u svim predviđenim programsko-tematskim područjima i vidovima rada. Program inkorporira takav odnos između časova obrade i časova ponavljanja, utvrđivanja – uvježbavanja i sistematizacije gradiva, koji je prilagođen psihofizičkim sposobnostima učenika. Pristup realizaciji programa treba da bude fleksibilan, jer je ova kategorija učenika heterogena po svom sastavu i uključuje različit nivo općih psihofizičkih sposobnosti učenika sa kombiniranim smetnjama. To se posebno odnosi na distribuciju časova u okviru pojedinih tema, povezanost planiranih časova i nastavnih jedinica i mogućnost kombiniranja sva tri programsko-tematska područja.

Sadržaji književnosti konkretizirani su po segmentima i obuhvaćaju osnovne informacije u književno teorijskom i književno-historijskom proučavanju.

Područje jezik obuhvata elementarno izučavanje jezika kao sistema. U sadržaje ovog područja ugrađeni su osnovni elementi lingvistike i pravopisa.

Područje jezika u upotrebi obuhvata osnovne odlike, vrste i zahtjeve u oblasti usmenog i pismenog izražavanja. U ovoj oblasti planirane su govorne i pisane vježbe i broj pismenih zadataka godišnje.

Radi što uspješnije realizacije planiranih zahtjeva i sadržaja neophodna je stalna saradnja sa nastavnicima srodnih predmeta (predmeti društvenih nauka i predmeti umjetnosti), stručnim saradnicima (pedagogom, psihologom, tiflopedagogom, oligofrenopedagogom, socijalnim radnikom, ljekarom specijalistom), školskim organima (stručnim aktivom i vijećima), roditeljima učenika i Prosvjetno-pedagoškim zavodom (prosvjetnim savjetnicima za predmet i specijalni odgoj i obrazovanje). Kvaliteta i trajnost znanja, vještina i navika, obogaćivanje i oplemenjivanje emocionalnog života ovih učenika u mnogome zavise od općih didaktičkih i specifičnih principa, oblika, metoda i sredstava koji se koriste u odgojno-obrazovnom procesu sa ovom populacijom učenika.

Savremena nastava bosanskog jezika i književnosti za ove učenike podrazumijeva ostvarivanje bitnih zadataka i sadržaja programa uz maksimalnu moguću misaonu aktivnost i emocionalni doživljaj učenika, primjenu određenih didaktičkih principa (primjerenosti, očiglednosti, postupnosti, sistematičnosti, individualizacije nastave, pristupačnosti, svjesne aktivnosti učenika, povezivanje teorije sa praksom) i adekvatnu primjenu nastavnih oblika, metoda i postupaka čiju su vrijednost potvrdile savremena defektološka praksa i metodika nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti (prije svega razni vidovi individualiziranog, individualnog i grupnog rada primjereni psihofizičkim sposobnostima ovih učenika, te adekvatne metode rada: dijaloška, monološka, tekstualno-grafička, audio-vizualna, samostalni radovi učenika i druge).

Posebno je značajno korištenje nastavnih sredstava: udžbenika, priručnika, raznih vrsta tekstova i grafičkih prikaza, CD/DVD, kasete, nastavnih i drugih primjerenih filmova, radio i TV emisija i sl. Izbor određenih nastavnih oblika, metoda, postupaka i sredstava uvjetovan je nastavnim sadržajima i ciljevima (obrazovnim, odgojnim i funkcionalnim) koje treba ostvariti na jednom času bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti kao i psihofizičkim sposobnostima učenika.

Nastava vodi se u klasičnim, odnosno tzv. specijaliziranim učionicama i kabinetima za ovaj predmet, koji treba da budu opremljeni u skladu sa normativima. Djelomično, nastava se može organizirati i u drugim školskim prostorijama. Posebnu teškoću u nastavi predstavlja nedostatak udžbenika i priručnika. Ovaj program donosi značajne novine koje treba imati u vidu prilikom planiranja (globalnog i operativnog) i realizacije predviđenih zadataka i sadržaja: odnos sedmičnog i godišnjeg fonda časova kao i načini raspodjele predviđenog godišnjeg fonda časova na pojedine segmente programa; cilj i zadaci nastave; struktura i sadržaj područja književnosti.

KNJIŽEVNOST

Ovo područje obuhvata osnovne informacije predviđene programskim sadržajem književnosti raspoređenim u književnohistorijskom kontinuitetu.

Program je za početak predvidio osnovne informacije iz prirode i smisla književnosti kao osnovu za doživljavanje, razumijevanje i saznavanje umjetničke vrijednosti u književnom djelu. Osim toga, nastavnik će steći uvid u elementarna književnoteorijska znanja koja su učenici ponijeli iz osnovne škole i dalje ih sistematizirati, proširiti i produbiti u skladu sa zahtjevima programa i psihofizičkim sposobnostima ovih učenika.

JEZIK

Program nastave jezika koncipiran je tako da omogući učenicima stjecanje osnovnih znanja o jeziku. Cilj je da ova opća znanja, pored svoje općeobrazovne vrijednosti i značaja za olakšavanje i poboljšanje nastave bosanskog, hrvatskog, srpskog jezika i književnosti, posluže razumijevanju i lakšem savladavanju gradiva ostalih predmeta i osposobljavanju učenika za snalaženje u svakodnevnoj komunikaciji. Polazište treba da bude procjena jezičke situacije u odjeljenju i znanja koje su učenici stekli u osnovnoj školi, prije svega primjenom individualizacije nastave.

Dio programa Opći pojmovi o jeziku značajan je jer njegovom realizacijom učenici treba da dobiju osnovna znanja o jeziku kao sredstvu komunikacije, značaju književnog jezika, njegovom nacionalnom i kulturnom značaju. U realizaciji programa insistira se na osnovnim pojmovima i to uvijek na odabranom tekstu ili primjerima iz svakodnevnog života kroz sistem kratkih usmenih i pismenih vježbi sa unaprijed i precizno utvrđenim ciljevima.

JEZIK U UPOTREBI

Program jezika u upotrebi sadrži ravnomjerno zastupljeno usmeno i pismeno izražavanje sa ciljem da osposobi učenike da jednostavnim, pravilnim i jasnim rečenicama izraze svoje misli, želje, osjećanja i raspoloženja u okviru školskih zahtjeva i svakodnevne, komunikacije sa okolinom.

Polazište treba da bude procjena jezika u upotrebi učenika u odjeljenju i znanja koja su učenici stekli u osnovnoj školi. Na osnovu toga treba odabrati konkretne vježbe i metodičke postupke. Vježbama u usmenom izražavanju treba da se postigne određeni stepen pravilne artikulacije, intonacije, ritma i tempa u logičkom i izražajnom čitanju i govorenju književnih i drugih tekstova, primjeren psihofizičkim sposobnostima učenika odnosno njihovim očuvanim sposobnostima. Ove vježbe, po pravilu, se realiziraju u toku obrade teksta na taj način što će nastavnik direktno svojim čitanjem i govorenjem ili putem audio-vizualnih zapisa, analizirati odgovarajuće elemente pravilnog usmenog izražavanja kako bi ih učenici uočili. Posebnu pažnju posvetiti osposobljavanju učenika za čitanje u sebi sa unaprijed postavljenim zadacima. Izborom privlačnih, zanimljivih, učenicima dostupnih i primjerenih sadržaja vježbi treba postići učešće svakog učenika na ovim časovima i motivirati ih da dostignu odgovarajući stepen vještina, navika i umijeća.

U okviru vježbi vrši se sistemska korekcija govora. Stečene sposobnosti se dalje uvježbavaju različitim oblicima usmenog izražavanja učenika (recitiranje, prepričavanje, pripovijedanje, opisivanje, izvještavanje, razgovor i si.).

Upućivati učenike za samostalno korištenje knjige, biblioteke, štampe i drugih sredstava masovne komunikacije.

Pravopisnim i gramatičkim vježbama u pismenom izražavanju treba postići određeni stepen usvajanja osnovnih znanja iz pravopisa i gramatike. Ove vježbe počinju jednostavnim primjerima izborom prigodnih lakših tekstova pogodnih za ponavljanje, utvrđivanje, uvježbavanje i sistematizaciju osnovnih gramatičkih i pravopisnih pravila. One su, po pravilu, kratke sa precizno određenim ciljevima i uvijek se ponavljaju izborom ovih primjera kako bi se zadržala pažnja i potakla motivacija učenika.

Pismeno izražavanje se dalje uvježbava, produbljuje, proširuje vježbama u metodologiji pisanog sastava i analize teme, prikupljanja i selekcije građe, kompozicionog plana sastava, obrade građe, do rada na usavršavanju teksta - sastava.

Posebnu pažnju treba posvetiti praktičnim pisanim sastavima stalnim vježbanjem radi olakšavanja komunikacije sa okolinom.

Čitanjem i komentiranjem pisanih vježbi i sastava učenici se dalje osposobljavaju u pisanom izražavanju i ovladavanju određenim vrstama sastava. Na ovaj način učenici se pripremaju za izradu školskog pismenog zadatka. Postignuti rezultati u školskom pismenom zadatku i ostalim pismenim sastavima ukazuju na ispravnost postupaka i služe za planiranje daljeg rada na usavršavanju jezičnog izražavanja učenika.

Teme za školske pismene zadatke treba uzimati iz gradiva, društvenih i kulturnih zbivanja, a naročito života mladih.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Filozofski fakultet: - odsjek za južnoslavenske jezike i književnost (VSS, VII stepen),
  - odsjek za bosanski, hrvatski, srpski jezik (VSS, VII stepen),
  - odsjek za bosanski, hrvatski, srpski jezik, završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa,osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.
- Defektološki fakultet - odsjek za tiflogiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju, završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa

OSNOVI PRIRODNIH I DRUŠTVENIH NAUKA

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave ovog predmeta je da učenici usvoje osnovna znanja o prirodnoj i društvenoj zajednici. Upoznati učenike sa užom i širom društvenom zajednicom i zavičajem. Približiti učenicima karakteristike godišnjih doba. U poznavanje sa ljudskim tijelom i organima, kao i zadacima rada pojedinih organa.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- upoznati vlastitu ulogu kao i ulogu drugih ljudi u okruženju,
- upoznati svoje okruženje,
- razvijati i unapređivati zdravstveno-higijenske navike.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uža i šira zajednica u kojoj živimo	10
2.	Vrijeme i prostor	10
3.	Godišnja doba	10
4.	Naše tijelo	10
5.	Moj zavičaj	20
6.	Praznici	10
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uža i šira zajednica u kojoj živimo

- Moja porodica, imenovati članove porodice
- Moja škola, život i rad u školi
- Osoblje škole
- Moj dom, opasni predmeti u domu

2. Vrijeme i prostor

- Dan i doba dana (razlikovati doba dana jutro, prije podne, podne, poslije podne, večer i noć) -dani u sedmici
- Mjeseci u godini

- Snalaženje u vremenu i prostoru
- Jučer, danas, sutra

3. Godišnja doba

- Priroda se mijenja
- Zima/ hladnoća, snijeg
- Buđenje prirode
- Proljeće/vjesnici
- Proljeća ljeto/ljetovanje
- Jesen/uočiti promjene u neposrednoj okolini i njihov utjecaj na život, radovi ljudi, biljke i životinje u okolini, domaće i divlje životinje

4. Naše tijelo

- Razviti svjesnost o svom tijelu
- Dijelovi tijela
- Spolne razlike
- Osjetila
- Zdravlje i sigurnost

5. Moj zavičaj

- Zavičaj i podjela zavičaja
- Uži zavičaj
- Širi zavičaj
- Uočiti posebnosti svog zavičaja
- Fabrike i zanimanja ljudi u svom zavičaju
- Sredstava za putovanje saobraćajni znakovi
- Zdravstvene ustanove

6. Praznici

- Praznici
- Obilježavanje praznika u BiH
- Tradicionalni običaji
- Prehrana za vrijeme praznika

OSNOVI PRIRODNIH I DRUŠTVENIH NAUKA

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave ovog predmeta je učenicima proširivati njihova znanja o prirodnoj i društvenoj zajednici, razvijati pravilan odnos prema ljudima i događajima, poticati znatiželju za otkrivanjem pojava u prirodnoj i društvenoj zajednici i istraživanje biljnog i životinjskog svijeta.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- upoznati vlastitu ulogu kao i ulogu drugih ljudi u okruženju,
- upoznati svoje okruženje,
- razvijati i unapređivati zdravstveno-higijenske navike,
- otkrivati i upoznavati živu i neživu prirodu.

C. TEMATSKJE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	1
2.	Stajalište i vidokrug	4
3.	Snalaženje u prostoru	5
4.	Izgled zavičaja	10
5.	Voda i značaj vode za život čovjeka	10
6.	Sadašnjost, prošlost i budućnost/preci i potomci	20
7.	Biljni i životinjski svijet	20
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Ponavljanje gradiva iz I razreda (općenito)

2. Stajalište i vidokrug

- Stajalište

- Vidokrug
- Horizont

3. Snalaženje u prostoru snalaženje prema objektima

- Panj
- Mahovina
- Gljive
- Mravinjak

4. Izgled zavičaja

- Nizinski zavičaj
- Brežuljkasti zavičaj
- Gorski zavičaj
- Primorski zavičaj

5. Voda i značaj vode za život čovjeka

- Vrste vode
- Stanje vode
- Eksperimenti (promjena stanja vode:tekućina, led, vodena para)
- Slatke i slane vode
- Živi svijet u slatkim vodama
- Živi svijet u slanim vodama
- Značaj vode za živa bića

6. Sadašnjost, prošlost i budućnost (preci i potomci)

- Sadašnjost
- Prošlost
- Budućnost
- Razlikovati pretke i potomke
- Način života predaka
- Vremenska crta (desetljeće, stoljeće, tisućljeće)

7. Biljni i životinjski svijet

- Biljni svijet (šta spada u biljni svijet)
- Jestive biljke
- Životinjski svijet
- Domaće životinje
- Divlje životinje
- Koristi od biljnog svijeta
- Koristi od životinjskog svijeta
- Razlika između biljke, životinje i čovjeka

OSNOVI PRIRODNIH I DRUŠTVENIH NAUKA

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave ovog predmeta je da učenici utvrde i prošire znanja o prirodnoj i društvenoj zajednici, razvijati pravilan odnos prema ljudima i događajima, poticati znatiželju za otkrivanjem pojava u prirodnoj i društvenoj zajednici, kao i upoznavanje sa historijom i kulturama naroda u BiH. Upoznati se sa vrstama saobraćaja i turizma u BiH.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- upoznati vlastitu ulogu kao i ulogu drugih ljudi u okruženju,
- upoznati svoje okruženje,
- razvijati i unapređivati zdravstveno-higijenske navike,
- otkrivati i upoznavati živu i neživu prirodu,
- biti osposobljen za pravilno i sigurno ponašanje u saobraćaju,
- upoznati svoja prava i dužnosti kao i prava drugih ljudi u neposrednom okruženju.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	1
2.	Priroda	20
3.	Život biljke	9
4.	Šuma	5
5.	Narod i stanovništvo u BiH	10
6.	Vode u BiH	5
7.	Saobraćaj i turizam u BiH	10
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Ponavljanje gradiva iz II razreda (općenito)

2. Priroda

- Živa
- Neživa
- Životni uvjeti
- Sunce
- Svjetlost
- Toplina
- Voda
- Svojstva vode
- Kruženje vode u prirodi
- Zrak
- Svojstva i sastav zraka
- Tlo
- uvjeti života
- Svojstva tla

3. Život biljke

- Biljka
- Korijen
- Stabljika
- List
- Cvijet
- Plod

4. Šuma

- Životna zajednica
- Životni uvjeti
- Razlikovanje listopadne, zimzelene i mješovite šume

5. Narod i stanovništvo u BiH

- Nabrojati narode i službene jezike u BiH
- Religije i vjerske tradicije
- Državni i narodni simboli u BiH
- Glavni grad BiH
- Dijelovi BiH

6. Vode u BiH

- Rijeke
- Jezera

- More

7. Saobraćaj i turizam u BiH

- Prepoznati različite vrste saobraćaja
- Najznačajniji saobraćaj u BiH
- Razumjeti i naučiti važnost saobraćaja za turizam u BiH
- Nabrojati vrste turizma

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Potrebno je da nastavnik temeljno izuči nastavni plan i program, kako bi na što jednostavniji način učenicima približio nastavnu jedinicu.

Posebnu pažnju treba posvetiti izboru metodičko - didaktičkog materijala.

Korelacija sa predmetima: socijalizacija, matematika, bosanski, hrvatski, srpski jezik i književnost. S obzirom na sadržaj predmeta, nastavne jedinice bi trebalo što više realizirati u prirodnom okruženju (izvesti učenike vani, pokazati vidik, horizont, raditi na poboljšanju orijentacije u prostoru i sl).

U radu sa učenicima treba koristiti sljedeće principe:

- jednostavna i pregledna nastavna sredstva, usmjerena na zadatak
- sadržaj prilagoditi (pregledan i razumljiv za učenika),
- princip postupnosti,
- princip aktivnost,
- princip individualizacije,
- pri obradi novog sadržaja ići od bližeg ka daljem, od konkretnog ka apstraktnog,
- primjena individualiziranih nastavnih listića,
- ponavljanje i provjera usvojenog znanja,
- primjena ciljanih i jednostavnih didaktičkih materijala, koji će probuditi interes za rad,
- razvijati finu motoriku,
- vježbati koordinaciju oko-ruka.

Zavisno od strukture razreda po potrebi prilagoditi nastavni plan i program svakom učeniku, a nastavnu jedinicu voditi od konkretnog ka apstraktnom.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Defektološki fakultet - odsjek za tiflogiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju, završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa
- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program. osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

Godina obrazovanja: I
Sedmični fond sati: 2
Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja je da se adekvatnim i doziranim korištenjem tjelesnih vježbi utiče na razvoj zdravstvenog kao i psihosocijalnog statusa učenika.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- da potpomaže skladan morfološki razvoj učenika prema individualnim sposobnostima svakog pojedinca,
- da utiče na optimalni razvoj kardiovaskularnog i respiratornog sistema,
- da djeluje na razvoj spoznajnih sposobnosti, a posebno na razvoj perceptivnih sposobnosti,
- da djeluje na razvoj pozitivnih osobina ličnosti, a posebno na smanjivanje straha i kontrolu agresivnosti,
- da utiče na faktore koji djeluju na procese socijalizacije i socijalne adaptacije,
- da omogući zadovoljavanje primarnih bioloških i socijalnih potreba, a posebno potrebu za kretanjem, igrom, borbom, lijepim, afirmacijom i grupnom identifikacijom,
- da omogući optimalni razvoj osnovnih psihosomatskih sposobnosti, a posebno razvoj koordinacije, preciznosti, brzine, gipkosti, ravnoteže, snage, spretnosti i okretnosti, a sve u skladu s individualnim mogućnostima svakog pojedinog učenika,
- da utiče na moralno-etičke stavove u skladu s principima društva,
- da omogući stjecanje onih motornih informacija koje se mogu neposredno primjenjivati u životu i radu a s ciljem optimalne profesionalne i društvene rehabilitacije
- da omogući stjecanje i osnovnih zdravstveno-higijenskih navika, navika svakodnevnog vježbanja, psihosomatskih sposobnosti i učenje svakodnevnom vježbanju.

C. TEMATSKJE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje sa nastavnim planom i programom	2
2.	Prirodni oblici kretanja	8
3.	Elementarne igre	10
4.	Vježbe oblikovanja	10
5.	Aerobik	20
6.	Korektivna gimnastika	20
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Upoznavanje sa nastavnim planom i programom

- Upoznavanje učenika sa godišnjim planom i programom
- Upute za opremu, ličnu higijenu i rad na času

2. Prirodni oblici kretanja

- Hodanja
- Trčanja
- Skokovi
- Puzanja
- Nošenja
- Provlačenja
- Gađanja
- Kombinacija oblika

3. Elementarne igre

- Igre pažnje, pamćenja i pogađanja
- Igre refleksa i snalažljivosti
- Igre samosavladvanja
- Igre za razvoj orijentacije
- Igre preciznosti
- Igre za djecu sa oštećenjem vida
- Upoznavanje s tandem biciklom

4. Vježbe oblikovanja

- Individualno
- U parovima
- Na spravama
- Sa rekvizitima
- Kombinovano

5. Aerobik

- Zagrijavanje
- Istezanje
- Vježbe za ruke i grudi
- Vježbe za leđa
- Vježbe za stomak
- Vježbe za sjedalne mišiće
- Vježbe za noge

6. Korektivna gimnastika

- vježbe za skoliozu
- vježbe za lordozu
- vježbe za kifoza
- vježbe za ravno stopalo
- ostale korektivne vježbe

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja je da se adekvatnim i doziranim korištenjem tjelesnih vježbi utiče na razvoj zdravstvenog kao i psihosocijalnog statusa učenika.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- da potpomaže skladan morfološki razvoj učenika prema individualnim sposobnostima svakog pojedinca,
- da utiče na optimalni razvoj kardiovaskularnog i respiratornog sistema,
- da djeluje na razvoj spoznajnih sposobnosti, a posebno na razvoj perceptivnih sposobnosti,
- da djeluje na razvoj pozitivnih osobina ličnosti, a posebno na smanjivanje straha i kontrolu agresivnosti,
- da utiče na faktore koji djeluju na procese socijalizacije i socijalne adaptacije,
- da omogući zadovoljavanje primarnih bioloških i socijalnih potreba, a posebno potrebu za kretanjem, igrom, borbom, lijepim, afirmacijom i grupnom identifikacijom,
- da omogući optimalni razvoj osnovnih psihosomatskih sposobnosti, a posebno razvoj koordinacije, preciznosti, brzine, gipkosti, ravnoteže, snage, spretnosti i okretnosti, a sve u skladu s individualnim mogućnostima svakog pojedinog učenika,
- da utiče na moralno-etičke stavove u skladu s principima društva,
- da omogući stjecanje onih motornih informacija koje se mogu neposredno primjenjivati u životu i radu a s ciljem optimalne profesionalne i društvene rehabilitacije
- da omogući stjecanje i osnovnih zdravstveno-higijenskih navika, navika svakodnevnog vježbanja, psihosomatskih sposobnosti i učenje svakodnevnom vježbanju.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje sa nastavnim planom i programom	2
2.	Vježbe oblikovanja	10
3.	Aerobik	10
4.	Korektivna gimnastika	15
5.	Atletika	14
6.	Sportovi za osobe s oštećenim vidom	14
7.	Vožnja tandem bicikla	5
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Upoznavanje sa nastavnim planom i programom

- Upoznavanje učenika sa godišnjim planom i programom
- Upute za opremu, ličnu higijenu i rad na času

2. Vježbe oblikovanja

- Individualno
- U parovima
- Na spravama
- S rekvizitima
- Kombinovano

3. Aerobik

- Zagrijavanje
- Istezanje
- Vježbe za ruke i grudi
- Vježbe za leđa
- Vježbe za stomak
- Vježbe za sjedalne mišiće
- Vježbe za noge

4. Korektivna gimnastika

- Vježbe za skoliozu
- Vježbe za lordozu
- Vježbe za kifoza
- Vježbe za ravno stopalo
- Ostale korektivne vježbe

5. Atletika

- Trčanja (niski start, visoki start, sprint, trčanje preko prepreka)
- Skokovi (skok u dalj iz mjesta)
- Bacanja (loptice, medicinke, kugle, zvučne lopte)

6. Sportovi za osobe s oštećenim vidom

(upoznavanje sa pravilima i tehnikama izvođenja)

- Golbal
- Šulen
- Kuglanje-viseća kuglana
- Šoudaun

7. Vožnja tandem bicikla

- Vožnja

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja je da se adekvatnim i doziranim korištenjem tjelesnih vježbi utiče na razvoj zdravstvenog kao i psihosocijalnog statusa učenika.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- da potpomaže skladan morfološki razvoj učenika prema individualnim sposobnostima svakog pojedinca,
- da utiče na optimalni razvoj kardiovaskularnog i respiratornog sistema,
- da djeluje na razvoj spoznajnih sposobnosti, a posebno na razvoj perceptivnih sposobnosti,
- da djeluje na razvoj pozitivnih osobina ličnosti, a posebno na smanjivanje straha i kontrolu agresivnosti,
- da utiče na faktore koji djeluju na procese socijalizacije i socijalne adaptacije,
- da omogući zadovoljavanje primarnih bioloških i socijalnih potreba, a posebno potrebu za kretanjem, igrom, borbom, lijepim, afirmacijom i grupnom identifikacijom,
- da omogući optimalni razvoj osnovnih psihosomatskih sposobnosti, a posebno razvoj koordinacije, preciznosti, brzine, gipkosti, ravnoteže, snage, spretnosti i okretnosti, a sve u skladu s individualnim mogućnostima svakog pojedinog učenika,
- da utiče na moralno-etičke stavove u skladu s principima društva,
- da omogući stjecanje onih motornih informacija koje se mogu neposredno primjenjivati u životu i radu a s ciljem optimalne profesionalne i društvene rehabilitacije
- da omogući stjecanje i osnovnih zdravstveno-higijenskih navika, navika svakodnevnog vježbanja, psihosomatskih sposobnosti i učenje svakodnevnom vježbanju.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje sa nastavnim planom i programom	2
2.	Vježbe oblikovanja	8
3.	Aerobik	10
4.	Korektivna gimnastika	15
5.	Atletika	8
6.	Sportovi za osobe s oštećenim vidom	14
7.	Vožnja tandem bicikla	5
8.	Košarka	8
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Upoznavanje sa nastavnim planom i programom

- Upoznavanje učenika sa godišnjim planom i programom
- Upute za opremu, ličnu higijenu i rad na času

2. Vježbe oblikovanja

- Individualno
- U parovima
- Na spravama
- S rekvizitima
- Kombinovano

3. Aerobik

- Zagrijavanje
- Istezanje
- Vježbe za ruke i grudi
- Vježbe za leđa
- Vježbe za stomak
- Vježbe za sjedalne mišiće
- Vježbe za noge

4. Korektivna gimnastika

- Vježbe za skoliozu
- Vježbe za lordozu
- Vježbe za kifožu
- Vježbe za ravno stopalo
- Ostale korektivne vježbe

5. Atletika

- Trčanja (niski start, visoki start, sprint, trčanje preko prepreka)
- Skokovi (skok u dalj iz mjesta)
- Bacanja (loptice, medicinke, kugle, zvučne lopte)

6. Sportovi za osobe s oštećenim vidom

- Golbal
- Šulen
- Kuglanje-viseća kuglana
- Šoudaun

7. Vožnja tandem bicikla

- Vožnja

8. Košarka

- Osnovni košarkaški stav i kretanje u tom stavu
- Hvatanje i dodavanje lopte u mjestu i kretanju
- Vođenje lopte
- Šut na koš

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja je da se adekvatnim i doziranim korištenjem tjelesnih vježbi utiče na razvoj zdravstvenog kao i psihosocijalnog statusa učenika.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- da potpomaže skladan morfološki razvoj učenika prema individualnim sposobnostima svakog pojedinca,
- da utiče na optimalni razvoj kardiovaskularnog i respiratornog sistema,
- da djeluje na razvoj spoznajnih sposobnosti, a posebno na razvoj perceptivnih sposobnosti,
- da djeluje na razvoj pozitivnih osobina ličnosti, a posebno na smanjivanje straha i kontrolu agresivnosti,
- da utiče na faktore koji djeluju na procese socijalizacije i socijalne adaptacije,
- da omogući zadovoljavanje primarnih bioloških i socijalnih potreba, a posebno potrebu za kretanjem, igrom, borbom, lijepim, afirmacijom i grupnom identifikacijom,
- da omogući optimalni razvoj osnovnih psihosomatskih sposobnosti, a posebno razvoj koordinacije, preciznosti, brzine, gipkosti, ravnoteže, snage, spretnosti i okretnosti, a sve u skladu s individualnim mogućnostima svakog pojedinog učenika,
- da utiče na moralno-etičke stavove u skladu s principima društva,
- da omogući stjecanje onih motornih informacija koje se mogu neposredno primjenjivati u životu i radu a s ciljem optimalne profesionalne i društvene rehabilitacije
- da omogući stjecanje i osnovnih zdravstveno-higijenskih navika, navika svakodnevnog vježbanja, psihosomatskih sposobnosti i učenje svakodnevnom vježbanju.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje sa nastavnim planom i programom	2
2.	Vježbe oblikovanja	8
3.	Aerobik	8
4.	Korektivna gimnastika	12
5.	Sportovi za osobe s oštećenim vidom	14
6.	Vožnja tandem bicikla	4
7.	Košarka	6
8.	Odbojka	6
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Upoznavanje sa nastavnim planom i programom

- Upoznavanje učenika sa godišnjim planom i programom
- Upute za opremu, ličnu higijenu i rad na času

2. Vježbe oblikovanja

- Individualno
- U parovima
- Na spravama
- S rekvizitima
- Kombinovano

3. Aerobik

- Zagrijavanje
- Istezanje
- Vježbe za ruke i grudi
- Vježbe za leđa
- Vježbe za stomak
- Vježbe za sjedalne mišiće
- Vježbe za noge

4. Korektivna gimnastika

- Vježbe za skoliozu
- Vježbe za lordozu
- Vježbe za kifožu
- Vježbe za ravno stopalo
- Ostale korektivne vježbe

5. Sportovi za osobe s oštećenim vidom

- Golbal
- Šulen
- Kuglanje-viseća kuglana
- Šoudaun

6. Vožnja tandem bicikla

- Vožnja

7. Košarka

- Osnovni košarkaški stav i kretanje u tom stavu
- Hvatanje i dodavanje lopte u mjestu i kretanju
- Vođenje lopte
- Šut na koš

8. Odbojka

- Osnovni odbojkaški stav i kretanje u stavu
- Gornje i donje odbijanje lopte
- Servis

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Program tjelesnog i zdravstvenog odgoja namijenjen je srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika oštećenog vida sa dodatnim poteškoćama u razvoju. Četverogodišnji program tjelesnog i zdravstvenog odgoja sadržajno je, metodološki i koncepcijski u skladu s programom tjelesnog i zdravstvenog odgoja za osnovnu školu s dodatkom nekih tematskih cjelina koje su neophodne i od velikog značaja za ovu populaciju. Obavezni godišnji fond časova tjelesnog i zdravstvenog odgoja utvrđen je navedenim planom odgojno-obrazovnog rada. Program sadrži sljedeće segmente: cilj, zadatke, tematske cjeline za realizaciju programa, te razrađen sadržaj tematskih cjelina.

Pristup realizaciji programa treba da bude fleksibilan, jer je ova kategorija učenika heterogena po svom sastavu i uključuje različit nivo općih psihosomatskih sposobnosti učenika sa kombinovanim smetnjama. Kvaliteta i trajnost znanja, vještina i radnih navika imenovanih učenika u mnogome zavisi od općih didaktičkih i specifičnih principa, oblika, metoda i sredstava koji se koriste u odgojno-obrazovnom procesu sa ovom populacijom učenika.

Prilikom realizacije nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja potrebno je pridržavati se sljedećih didaktičkih principa: zdravstveno-odgojne usmjerenosti, primjerenosti i praktične primjenjivosti, očiglednosti i svjesne aktivnosti, postupnosti i sistematičnosti, svestranosti i harmoničnog razvoja, raznovrsnosti i jasnoće, trajnosti i progresije, zabave i razonode, individualizacije i jedinstvenog djelovanja.

Da bi se ostvario princip postupnosti, potrebno je, u nastavnom radu, pridržavati se određenih pravila: od bližeg ka daljem, od poznatog ka nepoznatom, od lakšeg ka težem i od jednostavnog ka složenijem. Radi što uspješnije realizacije planiranih zahtjeva i sadržaja, neophodna je stalna saradnja sa nastavnicima srodnih predmeta, defektolozima, stručnim saradnicima (pedagog, psiholog, tiflopedagog, socijalni radnik, ljekar specijalista), školskim organima (stručni aktiv i vijeća), roditeljima/starateljima učenika i Prosvjetno-pedagoškim zavodom (prosvjetni savjetnici za predmet i specijalni odgoj i obrazovanje) Sadržaji programa tjelesnog i zdravstvenog odgoja ostvaruju se kroz tri tematska područja:

- razvijanje psihosomatskih sposobnosti
- sportsko-kretne aktivnosti
- povezivanje tjelesnog i zdravstvenog odgoja sa životom i radom

Razvijanje psihosomatskih sposobnosti treba da se ostvaruje na svim časovima tjelesnog i zdravstvenog odgoja a uključuje razvoj: snage (ruku i ramenog pojasa, stomaka, leđa, nogu), brzine, koordinacije, preciznosti, ravnoteže, fleksibilnosti, izdržljivosti, spretnosti i okretnosti. Ovo područje također uključuje i preventivno-kompenzacijsko vježbanje u cilju sprječavanja i otklanjanja tjelesnih deformiteta, posljedica nepravilnog sjedenja i si.

Sportsko-kretne aktivnosti se izvode kroz programe atletike, gimnastike, sportskih igara (košarka, odbojka, rukomet), vježbi na spravama, vježbi sa spravama itd.

Povezivanje tjelesnog i zdravstvenog odgoja sa životom i radom uključuje aktivnosti kojima se tjelesni i zdravstveni odgoj povezuje sa životom i radom a čine ih izleti, krosemi, sportska takmičenja, ljetovanja i sl.

Praćenje i vrednovanje napredovanja i dostignuća učenika

Praćenje i poticanje napredovanja učenika u tjelesnom i zdravstvenom odgoju se obavlja kontinuirano tokom čitave školske godine.

Vrednovanje i ocjenjivanje se vrši na osnovu sljedećih elemenata:

- tjelesna sposobnost učenika
- sportsko-kretno napredovanje i
- odnos učenika prema radu

Pri ocjenjivanju tjelesnih sposobnosti uzima se u obzir nivo tjelesnih sposobnosti svakog učenika, ostvaren u toku školske godine, prema njegovim individualnim mogućnostima. Sportsko-kretno

dostignuće se ocjenjuje na osnovu ovladavanja obimom i nivoom programskih sadržaja iz ovog područja, a prema mogućnostima svakog učenika posebno.

Ocjnjivanje odnosa prema radu obavlja se praćenjem aktivnosti učenika na času, usvojenim higijenskim navikama, odnosa prema drugim učenicima, učesće na sportskim takmičenjima.

Sprave i rekviziti koji se koriste u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja: palice (kratke i duge), vijače, konopac, strunjače, zvučne lopte, lopte za golbal, lopte za odbojku, košarku, nogomet, fitnes lopte, lopte različitih težina, medicinke različitih težina, čunjevi, štoperica, pištaljka, sto za stoni tenis sa opremom, sto za šoudaun sa opremom, tandem bicikla, oprema za šulen, viseća kuglana sa pratećom opremom, koševi, golovi za mali nogomet, mreža za odbojku, markeri i dr.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet sporta i tjelesnog odgoja (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

MATEMATIKA

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave matematike je usvajanje osnovnih matematičkih znanja potrebnih za razumijevanje pojava i zakonitosti u prirodi, kao i stjecanje osnovne matematičke pismenosti i sposobnosti rješavanja matematičkih zadataka. Formirati osnovnu predstavu o matematici, pojmovima i zakonitostima.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave matematike su:

- Razvijati vještinu pisanja, čitanja i upoređivanja brojeva,
- naučiti pravilno matematički se izražavati,
- usvojena matematička znanja znati primijeniti u svakodnevno životu,
- razviti logičko zaključivanje i apstraktno mišljenje,
- razvijati sposobnosti za samostalan rad i odgovornost u radu,
- ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja,

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uspoređivanje i procjenjivanje veličine predmeta	10
2.	Predmeti oblika: kugle, kvadra, kocke i valjka	10
3.	Skupovi, brojevi, relacije i operacije	20
4.	Geometrijske figure i sistem mjera	30
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uspoređivanje i procjenjivanje veličine predmeta

- Uspoređivanje predmeta po boji, dužini, visini i širini
- Položaj predmeta u prostoru: blizu, daleko, ispred, iza, ispod, iznad, lijevo, desno, uspravno, vodoravno
- Odnos među predmetima: veći-manji, unutra-iznad

2. Predmeti oblika kugle, kvadra, kocke, valjka

- Oblici u prostoru
- Kugla
- Kvadar
- Kocka
- Valjak

3. Skupovi, brojevi, relacije i operacije

- Članovi skupa, pridruživanje elemenata dva skupa
- Brojevi od 1-10: prepoznati, zapisivati i čitati brojeve od 1 - 10
- Brojevi ispred i iza-predstavljanje na brojnoj liniji
- Broj nula (0)
- Sabiranje prirodnih brojeve na brojnoj liniji, broj 0 u zbiru
- Redni brojevi od 1-10
- Rimske cifre, pisanje rimskim ciframa
- Sabiranje i oduzimanje u skupu

4. Geometrijske figure i sistem mjera

- Prava, poluprava, duž
- Crtanje prave zadane dvjema tačkama
- Mjerenje duži
- Paralelne i okomite prave
- Crtanje pravougaonika, kvadrata, trougla i kruga
- Obim pravougaonika, kvadrata i trougla

MATEMATIKA

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave matematike je usvajanje osnovnih matematičkih znanja potrebnih za razumijevanje pojava i zakonitosti u prirodi, kao i stjecanje osnovne matematičke pismenosti i sposobnosti rješavanja matematičkih zadataka.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave matematike su:

- naučiti pravilno matematički se izražavati,
- usvojena matematička znanja znati primijeniti u svakodnevno životu,
- razviti logičko zaključivanje i apstraktno mišljenje,
- razvijati sposobnosti za samostalan rad i odgovornost u radu,
- ovladavanje tehnikama preglednog bilježenja,
- ovladavanje tehnikama sabiranja i oduzimanja.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	1
2.	Sabiranje brojeva do 10	10
3.	Oduzimanje brojeva do 10	10
4.	Brojevi od 11 - 20	5
5.	Parni i neparni brojevi	4
6.	Redni brojevi do 20	5
7.	Jedinice za novac	5
8.	Množenje i dijeljenje brojeva	20
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Ponavljanje gradiva iz prvog razreda

2. Sabiranje brojeva do 10

- Ponavljanje brojeva kroz čitanje i pisanje
- Sabiranje, računski radnja dodavanje broja 1
- Sabiranje brojeva od 1 - 10

3. Oduzimanje brojeva do 10

- Oduzimanje kao računski operacija
- Veza između sabiranja i oduzimanja
- Oduzimanje brojeva od 1 - 10

4. Brojevi od 11 -20

- Brojevi od 11 - 20
- Zapisivanje i čitanje brojeva od 11-20
- Jedinica
- Desetica
- Jednociфreni i dvociфreni brojevi

5. Parni i neparni brojevi

- Parni broj
- Neparni broj
- Uočavanje najmanjeg parnog broja
- Najmanji neparni broj
- Brojanje po redu do 20 parnim brojevima
- Brojanje po redu do 19 neparnim brojevima

6. Redni brojevi do 20

- Glavni broj
- Redni broj
- Razlikovanje glavnih i rednih brojeva
- Zapisivanje i čitanje glavnih i rednih brojeva

7. Jedinice za novac

- Upoznati osnovnu jedinicu za novac u BiH
- Osposobiti se za služenje novcem

8. Množenje i dijeljenje brojeva

- Znak za množenje
- Postupak množenja
- Množenje brojem 2
- Množenje brojem 5
- Dijeljenje, veza množenja i dijeljenja
- Dijeljenje brojem 2
- Dijeljenje brojem 4

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Kako bi na što bolji način približili učeniku nastavni plan i program potrebno je da nastavnik temeljno prouči isti. Bitno je nabaviti adekvatne udžbenike, zbirke, kontrolne zadatke i priručnike za nastavnike koje se odnose na gradivo ranijih razreda vezano za ono što želimo obraditi. Potrebno je da nastavnik zna i razumije ono što predaje, radi ostvarivanja autoriteta i radi boljeg prenošenja znanja, lakšeg objašnjavanja grešaka kao i radi lakšeg i tačnijeg odgovaranja na pitanja učenika. Nakon što nastavnik utvrdi šta treba da obradi i koja je obrazovna zadaća časa, u realizaciji trebamo posvetiti pažnju i odabiru didaktičkih medija tj nastavnih pomagala (a eventualno i izboru nekih od posebnih nastavnih metoda). U realizaciji nastave matematike uz tekst kao standardni medij, nastavnik treba da koristi i modele, folije, kompjuterske prezentacije, moguće je uključiti i igre tipa slagalica. Kad god je moguće poželjno je za nastavnu temu naći medije putem kojih učenici mogu doći u neposredni kontakt sa temom i sami aktivno sudjelovati kao i što češće izvoditi učenike van učionice. U skladu sa gore navedenim činjenicama, veoma je važno poštovati sljedeće principe u radu sa učenicima:

- upotreba jasnih i kratkih zadataka
- ponavljanje i provjera razumijevanja
- jednostavna i pregledna nastavna sredstva, prilagođena zadacima
- razvijati pamćenje, uz dugotrajnije vježbanje i ponavljanje bitnih dijelova sadržaja
- primjena ciljanih, jednostavnih didaktičkih materijala, koji će probuditi interes kod učenika i motivirati ga za rad
- izbjegavati apstraktne i složenije pojmove
- polaziti od onoga što je učenicima poznato, ići od bližeg ka daljem...
- učenike konstantno motivirati za rad uz pohvale
- pomoći učeniku da shvati i prihvati neuspjeh, kao i pomoći mu da to ispravi

Zavisno od strukture razreda po potrebi prilagoditi nastavni plan i program svakom učeniku, a nastavnu jedinicu voditi od konkretnog ka apstraktnom.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Prirodno-matematički fakultet: - odsjek za matematiku (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.
- Defektološki fakultet - odsjek za tiflologiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju, završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa

OSNOVI INFORMATIKE

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 1

Godišnji fond sati:35

A. CILJ NASTAVE

Program ovog predmeta temelji se na upoznavanju prije svega teorijskih osnova o namjeni, korištenju i upotrebi računara i raznovrsnih aplikacija kao i na primjenu nove IT-e u nastavi. Izrađen je tako da osposobi učenike za korištenje i samostalan rad na računaru. Akcent je stavljen na učenike i njihovu aktivnost s namjerom da ishod nastavnog procesa bude uspješan tj. osposobljenost za praktičan rad na kompjuteru. Nastavni sadržaji iz predmeta osnovi informatike trebaju učenicima da omoguće:

- Stjecanje znanja o teorijskim osnovama informatike i vještina za upravljanje i korištenje kompjutera, kao i primjenu njegovih osnovnih aplikacija.
- Upoznavanje sa osnovnim pravilima i idejama na kojima su projektovane današnje informacijsko-komunikacijske tehnologije računara.
- Razvijanje sposobnosti za primjenu računarske i komunikacijske tehnologije u različitim područjima informacione tehnologije.

B. ZADACI NASTAVE

- Steći naviku i kulturu komunikacije sa računarom.
- Pripremiti se za samostalno i sigurno korištenje računara.
- Upoznati pojmove vezane za osnovne dijelove računara.
- Upoznati osnovne karakteristike računara.
- Pravilno koristiti miš, tastaturu kao i ostale programe u računaru.
- Shvatiti ulogu operativnog sistema i programskog jezika računara.
- Pripremiti se za korištenje i samostalan rad na računaru.
- Savladati samostalan unos i uređivanje tekstualnog dokumenta kao i crteža.
- Steći upornost i savjesnost u rješavanju danih zadataka
- Na osnovu praktičnog rada na računaru razvijati smisao za preciznost, tačnost, kreativnost i sl.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Osnovne komponente računara	5
2.	Uključivanje i isključivanje računara	5
3.	Pokretanje i zaustavljanje programa	5
4.	Korištenje komandi	5
5.	Upotreba obrazovanih programa: Jaws, Zvučna tastatura i sl.	10
6.	Osnove pisanja teksta	5
UKUPNO		35

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Osnovne komponente računara

- Vanjski dijelovi računara -external
- Namjena vanjskih dijelova

2. Uključivanje i isključivanje računara

- Dugme za start
- Pokazivač miša - pointer
- Dugme za isključenje

3. Pokretanje i zaustavljanje programa

- Pokretanje programa
- Prozor - window
- Zaustavljanje programa - stop programs

4. Korištenje komandi

- Glavni izbor - file menu
- Padajući izbornik

5. Upotreba obrazovnih programa

- Snalaženje u programu
- Razlikovanje slike
- Razlikovanje teksta
- Upotreba govornih programa

6. Osnove pisanja teksta

- Tipkovnica
- Tipke - key

OSNOVI INFORMATIKE

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 1

Godišnji fond sati: 35

A. CILJ NASTAVE

Program ovog predmeta temelji se na upoznavanju prije svega teorijskih osnova o namjeni, korištenju i upotrebi računara i raznovrsnih aplikacija kao i na primjenu nove IT-e u nastavi. Izrađen je tako da osposobi učenike za korištenje i samostalan rad na računaru. Akcent je stavljen na učenike i njihovu aktivnost s namjerom da ishod nastavnog procesa bude uspješan tj. osposobljenost za praktičan rad na kompjuteru. Nastavni sadržaji iz predmeta osnovi informatike trebaju učenicima da omoguće:

- Stjecanje znanja o teorijskim osnovama informatike i vještina za upravljanje i korištenje kompjutera, kao i primjenu njegovih osnovnih aplikacija.
- Upoznavanje sa osnovnim pravilima i idejama na kojima su projektovane današnje informacijsko-komunikacijske tehnologije računara.
- Razvijanje sposobnosti za primjenu računarske i komunikacijske tehnologije u različitim područjima informacione tehnologije.

B. ZADACI NASTAVE

- Steći naviku i kulturu komunikacije sa računarom.
- Pripremiti se za samostalno i sigurno korištenje računara.
- Upoznati pojmove vezane za osnovne dijelove računara.
- Upoznati osnovne karakteristike računara.
- Pravilno koristiti miš, tastaturu kao i ostale programe u računaru.
- Shvatiti ulogu operativnog sistema i programskog jezika računara.
- Naučiti i vježbati osnovne radnje sa CD, DVD, USB, memorijskim karticama itd.
- Pripremiti se za korištenje i samostalan rad na računaru.
- Savladati samostalan unos i uređivanje tekstualnog dokumenta kao i crteža.
- Steći upornost i savjesnost u rješavanju danih zadataka
- Na osnovu praktičnog rada na računaru razvijati smisao za preciznost, tačnost, kreativnost i sl.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Mape i datoteke	5
2.	Rad sa mapom i datotekom	5
3.	Promjena izgleda radne površine	5
4.	Upotreba CD, DVD naslova	5
5.	Upotreba USB stikova i memorijskih kartica	5
6.	Pisanje i spremanje jednostavnog teksta	10
UKUPNO		35

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Mape i datoteke

- Mape - map
- Datoteka - file
- Imena mapa i datoteka - name map and file

2. Rad sa mapom i datotekom

- Stvaranje mapa - creation map
- Premještanje mapa i datoteka
- Kopiranje mapa i datoteka - copy map and file

3. Promjena izgleda radne površine

- Prozor opisa svojstva radne površine
- Izbor vrste svojstava
- Promjena slikovne podloge

4. Upotreba CD/DVD naslova

- Umetanje i izvlačenje CD/DVD diska
- Postupanje sa CD/DVD diskom
- Rewritable CD/DVD diskovi

5. Upotreba USB stikova i memorijskih kartica

- Umetanje i izvlačenje USB i KARTICA
- Postupanje sa USB-om i KARTICOM

6. Pisanje i spremanje jednostavnog teksta

- Pravila pisanja na računaru
- Otvaranje datoteke -open file
- Pohranjivanje datoteke -save file

OSNOVI INFORMATIKE

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 1

Godišnji fond sati:30

A. CILJ NASTAVE

Program ovog predmeta temelji se na upoznavanju prije svega teorijskih osnova o namjeni, korištenju i upotrebi računara i raznovrsnih aplikacija kao i na primjenu nove IT-e u nastavi. Izrađen je tako da osposobi učenike za korištenje i samostalan rad na računaru. Akcent je stavljen na učenike i njihovu aktivnost s namjerom da ishod nastavnog procesa bude uspješan tj. osposobljenost za praktičan rad na kompjuteru. Nastavni sadržaji iz predmeta osnovi informatike trebaju učenicima da omoguće:

- Stjecanje znanja o teorijskim osnovama informatike i vještina za upravljanje i korištenje kompjutera, kao i primjenu njegovih osnovnih aplikacija.
- Upoznavanje sa osnovnim pravilima i idejama na kojima su projektovane današnje informacijsko-komunikacijske tehnologije računara.
- Razvijanje sposobnosti za primjenu računarske i komunikacijske tehnologije u različitim područjima informacione tehnologije.

B. ZADACI NASTAVE

- Steći naviku i kulturu komunikacije sa računarom.
- Pripremiti se za samostalno i sigurno korištenje računara.
- Upoznati pojmove vezane za osnovne dijelove računara.
- Upoznati osnovne karakteristike računara.
- Pravilno koristiti miš, tastaturu kao i ostale programe u računaru.
- Shvatiti ulogu operativnog sistema i programskog jezika računara.
- Naučiti i vježbati osnovne radnje sa CD, DVD, USB, memorijskim karticama itd.
- Pripremiti se za korištenje i samostalan rad na računaru.
- Savladati samostalan unos i uređivanje tekstualnog dokumenta kao i crteža.
- Steći upornost i savjesnost u rješavanju danih zadataka
- Na osnovu praktičnog rada na računaru razvijati smisao za preciznost, tačnost, kreativnost i sl.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Vrste memorije	2
2.	Vrste diskova	2
3.	Povezivanje računara	2
4.	Označavanje i kopiranje teksta	5
5.	Traženje i kopiranje teksta	4
6.	Korištenje komandi	5
7.	Osnovne usluge interneta	10
UKUPNO		30

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Vrste memorije

- Vanjska memorija
- Unutrašnja memorija
- Radna i trajna memorija

2. Vrste diskova

- Prenosivi
- Neprenosivi

3. Povezivanje računara

- Lokalna mreža
- Veza sa internetom

4. Označavanje i kopiranje teksta

- Označavanje
- Kopiranje
- Premještanje

5. Traženje i zamjena riječi

- Pronalaženje riječi
- Zamjena riječi

6. Korištenje komandi

- Glavni meni
- Pomoćni meni

7. Osnovne usluge interneta

- Šta je Internet
- Elektronska pošta -e mail
- Upis www adrese
- Pregled po internetu - search weba

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Navedeni nastavni sadržaji podijeljeni su u programske cjeline, a nastavne teme pojedinih cjelina razvrstane su od II do IV razreda uz uvažavanje načela spiralnog modela po kojima se isti sadržaji ne ponavljaju više puta već se znanje postignuto u nižim godinama proširuje ka višim godinama.

Učenici koji savladaju program koji je prethodno naveden lakše će napredovati ka višim godinama.

Nastavne teme omogućuju da se prilagođeni program prilagodi i tehničkim mogućnostima. Kvalitetno izvođenje programa pretpostavlja samostalan rad svakog učenika na računaru.

Cjelokupna nastava ovog predmeta mora se izvoditi u specijaliziranoj učionici za informatiku. Učionica treba biti tako opremljena da omogućava individualni i samostalan rad učenika na svakom računaru.

Informatička učionica mora imati kompjutere sa instaliranim operativnim sistemom te sa programima za obradu teksta, obradu crteža, Internet itd. Poželjno je imati i projektor za prezentacije sa određenim temama. Radi što bolje realizacije nastave, nastavu treba izvoditi sa skupinom od najviše deset učenika.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Elektrotehnički fakultet: - odsjek za informatiku ili informatiku i računarstvo (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.
- Prirodno-matematički fakultet: - odsjek za informatiku (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

KREATIVNOST

MUZIČKA/GLAZBENA KULTURA

Godina obrazovanja: I

Sedmični fond sati: 1

Godišnji fond sati: 35

A. CILJ NASTAVE

Da budi, potiče i razvija muzikalnost, interes, navike i potrebe za muzikom, da obogaćuje emocionalno-voljni život učenika i doprinosi kulturnom i estetskom razvoju njegove ličnosti. Da poboljša komunikacijske mogućnosti učenika, smanji oblike društveno neprihvatljivog ponašanja.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave:

- da kod učenika potiče i razvija imaginaciju, njeguje njihova interesiranja za kulturnu baštinu i za savremena kretanja u muzičkoj umjetnosti u BiH i svijetu,
- razvijanje muzičkih sposobnosti: ritmička reprodukcija, vokalna reprodukcija, razvijanje obima glasa, razvijanje muzičke memorije, kao i osjećaja za harmoniju i višeglasno pjevanje,
- olakšavanje kreativnog izražavanja, kod učenika koje imaju manjak komunikacijskih sposobnosti,
- osposobljavanje učenika za pravilno disanje i artikulaciju glasa i izvođenje poetskog teksta,
- razvijanje osjećaja za ritam, tempo, dinamiku i djeljivost muzičke forme,
- njegovanje individualnog i skupnog muziciranja.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Muzičke igre	7
2.	Slušanje muzike	7
3.	Muzika i pokret	7
4.	Individualno i skupno muziciranje	7
5.	Pjevanje	7
UKUPNO		35

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Muzičke igre

- Igra zvukom
- Igra glasom
- Davanje ritma
- Držanje tempa
- Brojalice

2. Slušanje muzike

- Zvukovi iz prirode i okoline
- Dječje pjesme
- Instrumentalna muzika
- Tradicionalno stvaralaštvo naroda BiH - sevdalinka

3. Muzika i pokret

- Veza melodije, ritma i pokreta
- Tempo
- Ples, individualni, u paru, grupni
- Jednostavni plesni pokreti

4. Individualno i skupno muziciranje

- Perkusioni instrumenti (bubnjevi, udaraljke, zvečke, ksilofoni, zvončići, itd)
- Pojam individualnog muziciranja
- Pojam skupnog muziciranja
- Izvođenje jednostavnih ritmova i melodija

5. Pjevanje

- Individualno pjevanje uz instrumentalnu pratnju
- Skupno pjevanje uz instrumentalnu pratnju
- Pjevanje bez instrumentalne pratnje

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Kako bi na što bolji način približili učeniku nastavni plan i program potrebno je da nastavnik temeljno prouči isti. Bitno je nabaviti adekvatne udžbenike, materijale i sredstava za radi. Potrebno je da nastavnik zna i razumije ono što predaje, radi ostvarivanja autoriteta i radi boljeg prenošenja znanja, lakšeg objašnjavanja grešaka kao i radi lakšeg i tačnijeg odgovaranja na pitanja učenika. Nakon što nastavnik utvrdi šta treba da obradi i koja je obrazovna zadaća časa, u realizaciji trebamo posvetiti pažnju i odabiru didaktičkih medija tj. nastavnih pomagala (a eventualno i izboru nekih od posebnih nastavnih metoda). U realizaciji, u skladu sa gore navedenim činjenicama, veoma je važno poštovati sljedeće principe u radu sa učenicima:

- upotreba jasnih i kratkih zadataka,
- jednostavna sredstva i nastavna sredstva kojim učenici mogu manipulirati,
- primjena ciljanih, jednostavnih didaktičkih materijala, koji će probuditi interes kod učenika i motivirati ga za rad,
- izbjegavati apstraktne i složnije pojmove,
- polaziti od onoga što je učenicima poznato, ići od bližeg ka daljem,
- učenike konstantno motivirati za rad uz pohvale,
- pomoći učeniku da shvati i prihvati neuspjeh i pomoći mu da to ispravi.

Zavisno od strukture razreda po potrebi prilagoditi nastavni plan i program svakom učeniku, a nastavnu jedinicu voditi od konkretnog ka apstraktnom.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Muzička akademija, teoretski odsjek (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

LIKOVNA KULTURA

Godina obrazovanja: I

Sedmični fond sati: 1

Godišnji fond sati: 35

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave likovne kreativnosti je da putem teorijskog i praktičnog rada potiču i razviju učenikove stvaralačke sposobnosti. Upoznavanje i praktično izvođenje sadržaja treba da doprinesu izgrađivanju odnosa učenika prema stvaralaštvu i građenju estetskog stava.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave likovne kreativnosti:

- korekciono djelovanje na psiho-fizičke nedostatke učenika,
- korigirati i razvijati opću motoriku, manualnu spretnost, odgajanje i obogaćenje emocionalno-voljnog života učenika,
- kod učenika poticati i razvijati maštu, njegovati interes za kulturnu baštinu i kretanja u umjetnosti u BiH i svijetu,
- kod učenika njegovati i razvijati prirodne sklonosti za likovni jezik i njegovo postepeno obogaćenje,
- razvijanje vizualnog i taktilnog opažanja,
- njegovanje i razvijanje slobode dječjeg izbora, likovnog i radnog stvaralaštva,
- obogaćenje i proširivanje prostorne predstave novim opažanjima i saznanjima, o prostornim odnosima živih bića i predmeta, te njihovog položaja, rasporeda i kretanja u prostoru te njegovanje sklonosti za dekorativnu obradu predmeta i površina,
- pobuđivanje likovne i estetske radoznalosti, razvijanje likovnog ukusa i kriterija i poticanje individualnosti za likovno-estetsko uređivanje i ukrašavanje životnog i radnog ambijenta,
- poticanje i jačanje želja i potreba djece za slobodnim i samostalnim likovnim izražavanjem, oblikovanjem pomoću crta, oblika i boja u različitim varijantama i daljnje učvršćivanje stečenih radnih i stvaralačkih iskustva, vještine i radne navike u likovnom stvaralačkom izražavanju,
- u procesu likovnog oblikovanja i dalje učvršćivati interpersonalne odnose,
- osposobljavanje za služenje sredstvima i tehnikama likovnog i radnog izražavanja,
- omogućiti koordinaciju likovnog rada sa zvukom, pokretom, literarnim izrazom i posebnim manipulativnim aktivnostima koje doprinose smanjenju i otklanjanju deformiteta.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Materijali za rad	4
2.	Opažanje razlike u vidnom polju – prostoru	4
3.	Oblici i njihovi kvaliteti	4
4.	Površina	4
5.	Taktilnost	5
6.	Razlikovanje pojedinih sredina	4
7.	Crta – linija	5
8.	Boja – tekstura	5
UKUPNO		35

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Materijali za rad

- Grafitne olovke
- Morske školjke
- Brašno
- Plastične šprice
- Pamučna tkanina
- Drveni ugalj
- Kaširani papir
- Kolaž papir
- Plastelin, glinamol

2. Opažanje razlike u vidnom polju – prostoru

- Opažanje vidnog polja
- Lijevo – desno, gore – dole, ispred – iza, uspravno – položeno, koso, zatvoreno – otvoreno, ispod – iznad, puno – prazno
- Opažanje i predstavljanje u učionici i bližoj okolini

3. Oblici i njihovi kvaliteti

- Opažanje oblika i njihovih karakteristika
- Cijelo, dio, veliko, malo
- Oblo, uglasto
- Mekano, tvrdo
- Hrapavo, glatko

4. Površina

- Opažanje raznih vrsta površina i uočavanje razlika među njima (kružnica, trokut, kvadrat)
- Trganje i izrezivanje površina od papira, kartona
- Vježbe sortiranja i pronalaženje različitih površina prema zadatoj temi

5. Taktilnost-karakteristike raznih predmeta i funkcije raznih oblika

- Opažanje materijala dodirrom
- Taktilna diskriminacija

6. Razlikovanje pojedinih sredina

- Naselje, grad
- Sredine u naseljima stan, kuća
- Priroda kao sredina: livada, vrt, park, boje godišnjih doba

7. Crta-linija-uočavanje crte kao traga kretanja tijela,

- Vježbe šaranja i spontanog uobličavanja crtom
- Vježbe prepoznavanja i crtanje različitih crta
- Uočavanje crta kao granice odnosno ivice trodimenzionalnog oblika
- Vježbe crtanja različitim sredstvima i uočavanje razlika u kvalitetu crta

8. Boja-tekstura-uočavanje i imenovanje osnovnih boja

- Sortiranje predmeta po osnovnim bojama
- Uočavanje i imenovanje osnovnih tekstura: hrapavo – glatko, rebrasto – ravno, ispupčeno – udubljeno, mekano – tvrdo, bockavo – nježno i sl.
- Sortiranje materijala po osnovnim teksturama

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Kako bi na što bolji način približili učeniku nastavni plan i program potrebno je da nastavnik temeljno prouči isti. Bitno je nabaviti adekvatne udžbenike, materijale i sredstva za radi. Potrebno je da nastavnik zna i razumije ono što predaje, radi ostvarivanja autoriteta i radi boljeg prenošenja znanja, lakšeg objašnjavanja grešaka kao i radi lakšeg i tačnijeg odgovaranja na pitanja učenika. Nakon što nastavnik utvrdi šta treba da obradi i koja je obrazovna zadaća časa, u realizaciji trebamo posvetiti pažnju i odabiru didaktičkih medija tj. nastavnih pomagala (a eventualno i izboru nekih od posebnih nastavnih metoda). U realizaciji nastave likovne kreativnosti kao standardni medij, nastavnik treba da koristi i modele, različite materijale, da je u stanju iskoristiti postojeće materijale u okolini, moguće je spojiti likovnu kreativnost i svakodnevnu igru. Kad god je moguće poželjno je za nastavnu temu naći medije putem kojih učenici mogu doći u neposredni kontakt sa temom i sami aktivno sudjelovati kao i što češće izvoditi učenike van učionice. U skladu sa gore navedenim činjenicama, veoma je važno poštovati sljedeće principe u radu sa učenicima:

- upotreba jasnih i kratkih zadataka,
- jednostavna i nastavna sredstva, kojim učenici mogu manipulirati,
- primjena ciljanih, jednostavnih didaktičkih materijala, koji će probuditi interes kod učenika i motivirati ga za rad,
- izbjegavati apstraktne i složenije pojmove,
- polaziti od onoga što je učenicima poznato, ići od bližeg ka daljem,
- učenike konstantno motivirati za rad uz pohvale,
- pomoći učeniku da shvati i prihvati neuspjeh i pomoći mu da to ispravi.

Zavisno od strukture razreda po potrebi prilagoditi nastavni plan i program svakom učeniku, a nastavnu jedinicu voditi od konkretnog ka apstraktnom.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Likovna akademija, nastavnički odsjek (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

STRUČNO-TEORIJSKI PREDMETI

OSNOVI TRGOVINE

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave je stjecanje znanja o ulozi trgovine u društvu.

B. ZADACI NASTAVE

Zadatak nastave su:

- ukazivanje na značaj predmeta u okviru zanimanja za koje se učenik opredijeli;
- ovladavanje osnovnim znanjima iz oblasti trgovine.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Nastanak i razvoj trgovine	5
2.	Funkcije trgovine	5
3.	Trgovina kao privredna djelatnost	5
4.	Podjela i organizacija trgovine	5
5.	Trgovina i tržište	5
6.	Trgovina na veliko	5
7.	Trgovina na malo	10
8.	Usluge u sferi robnog prometa	10
9.	Specifičnosti ekonomije u oblasti robnog prometa	5
10.	Specifičan položaj trgovine u našoj zemlji	5
11.	Organizacija poslovanja trgovinskih preduzeća	10
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Nastanak i razvoj trgovine

- Uvjeti nastanka trgovine

- Historijski razvoj trgovine
- Razvoj trgovine u savremenim uvjetima

2. Funkcije trgovine

- Funkcija trgovine u privredi

3. Trgovina kao privredna djelatnost

- Mjesto trgovine u privredi
- Veze trgovine sa drugim djelatnostima (proizvodnja, transport, turizam)

4. Podjela i organizacija trgovine

- Unutrašnja i vanjska trgovina
- Promet robe

5. Trgovina i tržište

- Pojam i podjela tržišta
- Ponuda i potražnja na tržištu

6. Trgovina na veliko

- Nosioci prometa robe na veliko
- Lokacija u prometu na veliko
- Karakteristike prometa na veliko u našoj zemlji

7. Trgovina na malo

- Funkcija trgovine na malo u prometu robe
- Trgovinska mreža na malo, nosioci prometa na malo (trgovinske organizacije, proizvođači i dr)
- Klasična maloprodajna mreža i njena struktura
- Uvjeti za obavljanje maloprodaje
- Lokacija maloprodajne mreže
- Karakteristike i osnovni problemi
- Trgovina na malo u našoj zemlji

8. Usluge u sferi robnog prometa

- Funkcija usluga u savremenom robnom prometu
- Vrste usluga i njihovi organizacioni oblici
- Špedicijske usluge
- Komisione usluge
- Skladišne usluge
- Usluge kontrole kvaliteta
- Usluge ekonomske propagande
- Druge usluge uobičajene u robnom prometu

9. Specifičnosti ekonomije u oblasti robnog prometa

- Organizacija i tehnologija poslovanja u trgovini
- Troškovi i formiranje cijena u trgovini

10. Specifičan položaj trgovine u našoj zemlji

- Organizacija nosilaca prometa robe
- Dobiti kao motivacija u prometu robe

- Saradnja trgovine na veliko sa proizvođačima
- Saradnja trgovine na malo sa organiziranim potrošačima

11. Organizacija poslovanja trgovinskih preduzeća

- Nabavna služba: pojam, značaj i zadaci nabavne službe
- Prodajna služba: pojam, značaj i zadaci prodajne službe
- Skladišna služba: pojam, značaj i zadaci skladišne službe
- Pojam i vrste skladišta
- Prijem robe u skladište
- Izdavanje robe iz skladišta
- Skladišna evidencija
- Rezultati poslovanja trgovinskih preduzeća: troškovi poslovanja
- Rezultati poslovanja: ukupni prihod i dobit
- Raspodjela ostvarenih rezultata

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Ostvarivanje programa osnovi trgovine treba da omogućí učenicima da ovladaju osnovnim pojmovima i kategorijama u oblasti trgovine imajući u vidu njihovo osposobljavanje za poslove i zadatke u oblasti trgovine. Pri izradi programa vodilo se računa da predmet treba da obuhvati sva teorijska znanja nužna za ostvarivanje praktičnih zadataka i da učenici nemaju nikakvih prethodnih znanja iz ove oblasti.

Programski sadržaji svrstani su u više tema:

- pojam i podjela trgovine,
- usluge i oblasti robnog prometa,
- organizacija poslovanja trgovinskih preduzeća.

U okviru svakog tematskog dijela navedene su uže teme, istaknuti glavni pojmovi i kategorije koje učenici treba da usvoje u većini slučajeva svaka rečenica sadrži nastavnu jedinicu koju nastavnik treba da obradi u toku jednog ili više časova.

Sadržaji programa predstavljaju novinu za učenike. Zbog toga su nastavne jedinice definirane pojednostavljeno i uopćeno. Nastavnik ima mogućnosti da učini sadržaje pristupačnim povezivanjem gradiva sa konkretnim primjerima i svakodnevnim životnim situacijama.

Uvodni dio programa treba da omogućí učenicima da shvate pojam privrede, pojam trgovine, vezu trgovine sa drugim privrednim djelatnostima. Poslovi i zadaci za koje se učenici obrazuju ostvaruju se u trgovini na malo i u trgovini na veliko sa određenim specifičnostima. Zato program treba ostvariti tako da učenici shvate specifičnost trgovine na malo kao i specifičnost trgovine na veliko.

Učenici se osposobljavaju za obavljanje usluga u trgovini zbog čega se neophodno upoznaju i ostale vrste usluge.

U završnom dijelu programa učenici treba da ovladaju znanjima o bližim uvjetima u kojima će raditi.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program.osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

POZNAVANJE ROBE

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave je stjecanje osnovnih znanja o svojstvima robe, vrstama, porijeklu i kvalitetu robe.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- stjecanje osnovnih znanja o čuvanju robe i faktorima koji utiču na kvalitetu robe,
- ukazivanje na značaj predmeta u praktičnom životu,
- razvijanje ljubavi prema radu i smisla za kolektivni rad.

C. TEMATSKJE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Pojam i podjela robe	5
2.	Kvaliteta robe	5
3.	Obilježavanje robe	5
4.	Čuvanje robe u skladištima	5
5.	Konzerviranje prehrambene robe	5
6.	Prehrambena roba	10
7.	Promjena svojstva prehrambene robe	5
8.	Tekstilna roba	5
9.	Metali	5
10.	Elektrotehnička roba	5
11.	Nemetali	5
12.	Drvo	5
13.	Plastične mase kao materijal za pakovanje	5
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Pojam i podjela robe

- Podjela robe prema porijeklu i sastavu
- Podjela robe prema stepenu dorade
- Podjela robe prema kvalitetu
- Pojam surogata i primjeri

2. Kvaliteta robe

- Pojam kvaliteta robe
- Karakteristike kvaliteta

- Značaj kontrole kvaliteta robe
- Inspekcijski pregled robe
- Nivo i vrste kvaliteta
- Osnovni načini za poboljšanje kvaliteta robe

3. Obilježavanje robe

- Marka robe
- Zaštitni znak na robi
- Deklaracija robe
- „Znak kvaliteta“

4. Čuvanje robe u skladištima

- Temperatura i vlaga u skladištima
- Čuvanje robe u hladnjačama
- Princip čuvanja robe
- Neophodni postupci pri skladištenju robe

5. Konzerviranje prehrambene robe

- Pojam konzerviranja
- Vrste konzerviranja i značaj

6. Prehrambena roba

- Brašno, hljeb, pecivo, tjestenina i uvjeti čuvanja
- Šećer, bombone, kakao – proizvodi i uvjeti čuvanja
- Voće, povrće i njihove prerađevine kao i uvjeti čuvanja u skladištima
- Osnovni elementi kvaliteta
- Mlijeko i mliječne prerađevine i uvjeti čuvanja
- Meso, mesne prerađevine, jaja i uvjeti čuvanja
- Čaj i uvjeti čuvanja
- So, ulje i masti i uvjeti čuvanja

7. Promjena svojstva prehrambene robe

- Faktori koji utiču na kvarenje robe
- Dejstvo parazita
- Vrenje i faktori koji utiču na vrenje
- Drugi faktori koji utiču na kvarenje robe

8. Tekstilna roba

- Šta se sve koristi kao sirovina u tekstilnoj industriji
- Osnovni elementi kvaliteta pojedinih tekstilnih sirovina
- Osnovni elementi kvaliteta tekstilnih poluproizvoda
- Pojam i podjela trikotaže
- Označavanje veličine osnovnih trikotažnih proizvoda
- Oznaka na deklaraciji tekstilnih proizvoda

9. Metali

- Uopće o metalima
- Finalni proizvodi metalne industrije
- Alati

10. Elektrotehnička roba

- Materijal za električne instalacije
- Sijalice i lusteri
- Mašine i alati
- Radioaktivna roba

11. Nemetali

- Staklo, sirovine, vrste stakla
- Neporozna keramička roba
- Porozna keramika
- Građevinski materijal

12. Drvo

- Osobine i vrste drveta
- Proizvodi od drveta
- Papir

13. Plastične mase kao materijal za pakovanje

- Osobine i vrste plastične ambalaže

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Ostvarivanje sadržaja predmeta poznavanjem robe omogućava učenicima da ovladaju znanjima o kvaliteti robe, njihovim najvažnijim fizičkim, kemijskim i mehaničkim osobinama, a na primjerima shvate utjecaj ovih osobina na upotrebnu vrijednost robe. Posebno treba istaći značaj kvaliteta robe kao i vrste ambalaže za očuvanje kvaliteta robe. Pri obradi vrste roba težište treba dati na oradu poluproizvoda i finalnih proizvoda, a vrlo kratko treba obrađivati tehnološke postupke za dobivanje određene vrste robe. Prilikom ostvarivanja programa poželjno je koristiti raznovrsne uzorke kako bi se učenici praktično mogli osposobiti za prepoznavanje vrste i kvaliteta robe. Pored ukazivanja na kvalitetu robe u ostvarivanju programa se mora stalno imati u vidu utjecaj faktora na očuvanje kvaliteta robe kao i faktora koji utiču na promjenu tog kvaliteta. Prilikom ostvarivanja programa poznavanja robe učenike treba upućivati na pravilno rukovanje robom, odnosno pravilno pakovanje, odlaganje i skladištenje robe.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program. osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

SKLADIŠNO I TRANSPORTNO POSLOVANJE

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj programa je stjecanje osnovnih znanja o skladišnom i transportnom poslovanju.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- stjecanje znanja o skladištu kao organizacije i mjestu obavljanja profila pakera;
- stjecanje znanja o transportnim sredstvima kao osnovnim sredstvima dopreme i otpreme robe;
- razvijanje svijesti i navika za pravilan odnos prema radu.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	2
2.	Vrste skladišta	10
3.	Faktori koji utiču na funkcioniranje skladišta	8
4.	Oprema skladišta	10
5.	Smještaj i čuvanje robe u skladištu	10
6.	Robno materijalni gubici u skladištu	10
7.	Preuzimanje robe u skladištu	10
8.	Izdavanje i otprema robe iz skladišta	10
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Pojam i uloga skladišta

2. Vrste skladišta

- Skladišta prema načinu gradnje
- Zatvorena skladišta
- Poluotvorena skladišta
- Otvorena skladišta

- Silosi
- Skladišta prema vrsti robe
- Skladište sirovina
- Poluproizvoda
- Gotovih proizvoda
- Ambalaže
- Otpadaka
- Goriva
- Građevinskog materijala

3. Faktori koji utiču na funkcioniranje skladišta

- Osvjetljenje
- Grijanje
- Ventilacija

4. Oprema skladišta

- Namještaj
- Uređaji za mjerenje i vaganje
- Palete i kontejneri

5. Smještaj i čuvanje robe u skladištu

- Raspored skladišnih površina
- Smještaj zapaljive, eksplozivne i otrovne robe
- Smještaj robe kojoj je potrebna posebna njega
- Smještaj ostale robe

6. Robno materijalni gubici u skladištu

- Dozvoljeni gubici
- Prekomjerni gubici

7. Preuzimanje robe u skladištu

- Kvalitativni i kvantitativni prijem robe
- Pripreme za popis robe
- Ambalaže i sitnog inventara

8. Izdavanje i otprema robe iz skladišta

- Otprema robe tuđim transportnim sredstvima
- Otprema robe sopstvenim sredstvima

SKLADIŠNO I TRANSPORTNO POSLOVANJE

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj programa je stjecanje osnovnih znanja o skladišnom i transportnom poslovanju.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- stjecanje znanja o skladištu kao organizacije i mjestu obavljanja profila pakera;
- stjecanje znanja o transportnim sredstvima kao osnovnim sredstvima dopreme i otpreme robe;
- razvijanje svijesti i navika za pravilan odnos prema radu.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	5
2.	Transportne grane	15
3.	Transportna služba	10
4.	Unutrašnji transport	20
5.	Transportno osiguranje	10
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Pojam saobraćaja kao privredne djelatnosti
- Njegova veza sa trgovinom
- Zadaci i značaj transportnog poslovanja
- Vrste transporta

2. Transportne grane

- Željeznički transport
- Pojam i sredstva
- Vrste pošiljaka
- Utovar i istovar robe
- Zapisnik uviđaja
- Riječni transport
- Pojam i sredstva
- Pošiljke
- Propratni dokumenti
- Postupak kod utovara i istovara

- Poštanski promet
- Vrste pošiljaka
- Opći uvjeti za predaju paketa
- Proratni dokumenti
- Drumski transport
- Pojam i sredstva
- Vrste pošiljaka
- Utovar i istovar robe
- Proratni dokumenti
- Otprema putem špeditera
- Pojam i zadaci špeditera

3. Transportna služba

- Organizacija i poslovi transportne službe
- Transport robe sopstvenim transportnim sredstvima
- Transport robe sredstvima javnog saobraćaja

4. Unutrašnji transport

- Unutrašnji transport u trgovinskim radnim organizacijama
- Unutrašnji transport u proizvodnim radnim organizacijama
- Zaštita robe pri pakovanju odnosno transportu
- Osnovna načela transportnog pakovanja
- Vrste transportne zaštitne ambalaže (specijalno pakovanje proizvoda, pakovanje proizvoda na paletama, kontejneri)
- Oprema i sredstva za pakovanje roba u unutrašnjem transportu (oprema kojima se pakira ručno, oprema i sredstva sa motornim pogonom)

5. Transportno osiguranje

- Pojam i vrste transportnog osiguranja
- Ugovori o osiguranju, polisa i drugi dokumenti
- Postupak kod gubitaka robe i šteta

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Prilikom izrade programa skladišno i transportno poslovanje pošlo se od poslova i zadataka obrazovnog profila za koji se učenik obrazuje. Imajući u vidu da se učenik osposobljava za pakovanje robe u centralnim i pomoćnim skladištima, tom poslu prethodi preuzimanje i čuvanje robe, učenik treba da ovlada osnovnim znanjima o skladištu i vrstama skladišta.

Ostvarivanjem programa transportno poslovanje učenici stječu znanje o transportu robe i robnom prometu. Ostvarivanjem ovog programa učenici treba da ovladaju znanjima o pojmu transporta, vrstama transporta i unutrašnjem transportu. Transport robe uvjetuje način pakovanja robe kao i način njenog raspakiranja. Transport robe utiče na očuvanje kvaliteta robe zbog čega učenici moraju da shvate značaj pripreme robe za transport kao i postupke transportirane robe.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program. osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

PRAKTIČNA NASTAVA

TEHNIKA PAKOVANJA

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj programa tehnika pakovanja je stjecanje teorijskih i praktičnih znanja za obavljanje poslova obrazovnog profila paker.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- stjecanje znanja iz oblasti pakovanja robe;
- razvijanje odgovornosti prema radu;
- čuvanje i pravilno pakovanje ambalažom i robom.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvod	5
2.	Ambalaža	10
3.	Tehnike pakovanja	35
4.	Alat i pribor za raspakivanje robe	10
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvod

- Pakovanje robe
- Značaj pakovanja robe u trgovini

2. Ambalaža

- Pojam i funkcija ambalaže
- Značaj ambalaže
- Podjela ambalaže
- Ambalažni materijal
- Pomoćni ambalažni materijal

- Vrste ambalaže
- Konfencionirana – gotova ambalaža
- Komercijalna ambalaža

3. Tehnika pakovanja

- Tehnika pakovanja u omotni materijal: papir, karton, plastične folije, aluminijske folije, tekstil i kompleksne materijale.
- Tehnika pakovanja u konfencionarnu ambalažu: papir (fišek, vreća), karton (kutije od običnog papira i drveta, valoviti papir), tekstil (male vreće, veće vreće).
- Komercijalno klasično pakovanje; papirna ambalaža, kartonska ambalaža, plastična ambalaža, staklena ambalaža, metalna ambalaža, tekstilna ambalaža, drvena ambalaža. Postupak sa rukom u suvremenom komercijalnom pakovanju.
- Transportna ambalaža. Tehnika odvajanja robe od transportne ambalaže, ako je roba komercijalno zapakovana.
- Postupak pri otvaranju transportne ambalaže ako roba nije komercijalno spakovana (rinfuzna roba) pa je treba raspakovati ili mjeriti.

4. Alat i pribor za raspakivanje i pakovanje robe

Čuvanje i korištenje alata i pribora.

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Prilikom izrade programa za predmet pakovanje imalo se u vidu osposobljavanje učenika za poslove i zadatke obrazovnog profila. Cilj programa je da učenici steknu teorijska znanja za obavljanje poslova obrazovnog profila paker. Sadržaji programa su orijentaciono određeni i strukturirani u tri tematske cjeline. U prvoj tematskoj cjelini učenici treba da ovladaju znanjima o ambalaži; vrsti ambalaže, čuvanju i korištenju ambalaže. U drugoj tematskoj cjelini ostvarivanjem programa učenici treba da steknu znanja o tehnikama pakovanja robe u različite ambalaže, tehnika odvajanja robe transportne ambalaže, tehnikama otvaranja transportne ambalaže, tehnikama otvaranja transportne ambalaže ako roba nije komercijalno pakovana, rinfuzna roba. Ostvarivanjem programa druge tematske cjeline učenici treba da ovladaju znanjima tehnike pakovanja i mjerenje robe. U trećoj tematskoj cjelini učenici treba da ovladaju znanjima čuvanja i korištenja alata i pribora koji se koriste u procesu raspakivanja i pakovanja robe.

Ostvarivanje programa tehnika pakovanja mora biti u korelaciji sa ostvarivanjem programa predmeta praktične nastave. Zbog toga se daje mogućnost da se redosljed ostvarivanja nastavnih jedinica može promijeniti u okviru danog programa.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program.osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

PRAKTIČNA NASTAVA

Godina obrazovanja: I
Sedmični fond sati: 10
Godišnji fond sati: 350

A. CILJ NASTAVE

Cilj praktične nastave je razvijanje vještina i sposobnosti korištenja radnog prostora i stjecanje osnovnih elemenata radnog osposobljavanja. Iako se akcent stavlja na praktične vještine, ova nastava ima za cilj da utiče na razvoj cjelokupne ličnosti; stjecanje znanja, vještina i navika, razvoj fine i grube motorike, emocionalni i socijalni razvoj.

B. ZADACI NASTAVE

- pružanje odgovarajuće pripreme za stručno obrazovanje, osposobljavanje, za rad i privređivanje,
- da učenike usmjerava na aktivnosti koje će zahtijevati zanimanje paker proizvoda,
- da upoznaje učenike sa materijalima, da ovladaju osnovnim znanjima, tehnikama i vještinama u jednostavnim proizvodnim procesima, da razvije spretnost u korištenju alata i materijala, i da savlada rukovanje osnovnima tehničkim sredstvima,
- osposobljavanje učenika na međusobnu saradnju i timski rad,
- osposobljavanje učenika za korištenje sredstava za zaštitu na radu za čuvanje radne i životne okoline,
- da se ova nastava koristi kao jedno od sredstva kompenzaciju nedostataka u razvoju učenika,
- da koristi razvoju i bogaćenju senzo-motornih iskustava, sposobnosti opažanja i boljeg snalaženja u svojoj okolini.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Pravilan razmještaj na radnom mjestu	40
2.	Upoznavanje sa materijalom – papir	45
3.	Upoznavanje sa materijalom – drvo	45
4.	Upoznavanje sa materijalom – staklo	45
5.	Upoznavanje sa materijalom – plastika	45
6.	Upoznavanje sa materijalom – koža	45
7.	Upoznavanje sa materijalom – platno	45
8.	Ostali materijali	40
UKUPNO		350

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Pravilan razmještaj na radnom mjestu

- Upoznavanje sa radnim prostorom
- Orijentacija na radnoj površini

2. Upoznavanje sa materijalom – papir

- Papir
- Upoznavanje sa različitim vrstama papira
- Papir za crtanje
- Papir za pisanje
- Obojeni i šareni papir
- Omotni papir
- Novinski i roto-papir
- Svilasti papir, krep papir, cigaret papir, tanki obojeni papir, karton i ljepenka
- Upoznavanje sa priborom za rad sa papirom: makaze, ravnalo, olovke u boji

3. Upoznavanje sa materijalom – drvo

- Osnovni pribor za mjerenje i obilježavanje drveta, makaze, nož, igla, šilo, dubilice, šmirgl papir
- Upoznavanje sa osobinama drveta
- Upoznavanje sa alatima za obradu drveta
- Rezanje drveta
- Rezbarenje drveta
- Šmirglanje i glačanje drveta
- Lijepljenje drveta
- Bojenje drveta
- Brušenje drveta (priprema podloge za brušenje, izbor brusnog papir, izbor granulacije, princip brušenja, smjer brušenja, varijante brušenja, načini brušenja- ručno i mašinsko)
- Upoznavanje sa drvenom ambalažom
- Pakiranje u drvenu ambalažu
- Skladištenje drvene ambalaže

4. Upoznavanje sa materijalom – staklo

- Upoznavanje sa staklenom ambalažom (flaše, čaše, tegle, posude)
- Manipulacija staklenom ambalažom
- Bojenje stakla
- Sortiranje i slaganje staklene ambalaže
- Taktilno prepoznavanje stakla
- Pakovanje stakla

5. Upoznavanje sa materijalom – plastika

- Upoznavanje sa osobinama plastike
- Vrste plastične ambalaže (kese, vreće, folije, plastični tanjuri, pribor za jelo, štipaljke, boce, zdjele, posude, burad, namještaj, igračke ...)
- Razlikovanje i imenovanje plastične ambalaže

- Radni postupci prilikom obrade plastičnih masa: mjerenje i obilježavanje, bušenje, turpijanje, lijepljenje, rezanje, spajanje dijelova
- Izrada predmeta od reciklirane plastike

6. Upoznavanje sa materijalom – koža

- Proizvodi od kože: novčanici, torbe, cipele, kaiševi, odjeća
- Vrste i osobine kože: vještačka koža
- Obrada i bojenje kože

7. Upoznavanje sa materijalom – platno

- Proizvodi od platna
- Platno biljnog porijekla
- Platno životinjskog porijekla
- Umjetna i vještačka vlakna (celulozna i sintetička)

8. Ostali materijali

- Žica rad sa žicom
- Lim obrada
- Stiropor osobine i upotreba

PRAKTIČNA NASTAVA

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 12

Godišnji fond sati: 420

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave je stjecanje potrebnih praktičnih znanja, razvijanje sposobnosti za tačno i spretno obavljanje poslova u skladištima i priručnim magacinima.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- primjena stečenih teoretskih znanja u neposrednom praktičnom radu;
- razvijanje interesa učenika za praktičan rad i pozitivan rad prema radu;
- širenja kulture i odgoj za pravilan odnos prema sredstvima rada u kolektivu;
- upoznavanje sredstava za rad, namještaja i inventara, ambalaže i robe;
- pravilno rukovanje sredstvima za rad, sredstvima za održavanje higijene i sredstvima za zaštitu na radu;
- pravilno rukovanje sredstvima za unutrašnji transport robe do skladišta kao i sredstvima za čuvanje robe.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje organizacije skladišnog i magacinskog prostora.	84
2.	Upoznavanje sastava zadataka i odgovornosti osoblja koje u magacinu i skladištima.	84
3.	Upoznavanje obaveza i prava radne discipline i zaštite na radu	84
4.	Upoznavanje sa skladištima-magacinima	84
5.	Upoznavanje postupaka skladištenja i čuvanja robe	84
UKUPNO		420

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1.Upoznavanje organizacije skladišnog i magacinskog prostora

- Upoznavanje sa planom i programom za praktičnu nastavu

- Upoznavanje organizacije skladišnog i magacinskog prostora
- Vrsta ambalaže tehnike korištenja i čuvanje ambalaže

2. Upoznavanje sastava zadataka i odgovornosti osoblja koje u magacinu i skladištima

- Upoznavanje sa komercionalnim klasičnim pakovanjem, papirna ambalaža, kartonska ambalaža, plastična i drvena ambalaža i sl.
- Sastav zadataka u magacinskom i skladišnom prostoru
- Dezinfekcija
- Dezinsekcija
- Deratizacija

3. Upoznavanje obaveza i prava radne discipline i zaštite na radu

- Odgovornost osoblja koja rade u magacinskom i skladišnom prostoru.
- Upoznavanje obaveza.
- Upoznavanje sa komercionalnim klasičnim pakovanjem: plastična ambalaža, staklena ambalaža, metalna ambalaža.
- Zaštita na radu

4. Upoznavanje sa skladištima-magacinima

- Skladišta
- Vrste skladišta
- Odvijanje poslova u skladištima
- Odlaganje robe u skladišnim prostorima
- Organizacija skladišta
- Spoznavanje postupaka skladištenja robe
- Mašine u skladištima
- Održavanje skladišta

5. Upoznavanje postupaka skladištenja i čuvanja robe

- Prijem robe u skladišta
- Sortiranje robe u skladištima
- Evidencija skladištene robe
- Čuvanje robe u skladištima
- Čuvanje robe u otvorenim skladištima
- Izdavanje robe
- Transport robe iz skladištima

PRAKTIČNA NASTAVA

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 11

Godišnji fond sati: 385

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave je stjecanje potrebnih praktičnih znanja, razvijanje sposobnosti za tačno i spretno obavljanje poslova u skladištima i priručnim magacinima.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- primjena stečenih teoretskih znanja u neposrednom praktičnom radu;
- razvijanje interesa učenika za praktičan rad i pozitivan rad prema radu;
- širenja kulture i odgoj za pravilan odnos prema sredstvima rada u kolektivu;
- upoznavanje sredstava za rad, namještaja i inventara, ambalaže i robe;
- pravilno rukovanje sredstvima za rad, sredstvima za održavanje higijene i sredstvima za zaštitu na radu;
- pravilno rukovanje sredstvima za unutrašnji transport robe do skladišta kao i sredstvima za čuvanje robe.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Uvježbavanje rada u skladišnom i magacinskom prostoru	77
2.	Upoznavanje sa radom u različitim skladištima i magacina	77
3.	Izvođenje postupaka skladištenja i čuvanja robe	77
4.	Poštovanje obaveza i prava radne discipline i zaštite na radu	77
5.	Upoznavanje sa složenijom opremom i uređajima u skladištu	77
UKUPNO		385

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Uvježbavanje rada u skladišnom i magacinskom prostoru

- Prijem robe
- Evidencija dopremljene robe
- Istovar robe

- Sortiranje robe
- Slaganje robe prema vrsti i sadržaju

2. Upoznavanje sa radom u različitim oblicima skladišta i magacina

- Rad u otvorenom skladištu po obliku robe, skladišta za rasuti teret
- Rad u zatvorenom skladištu
- Rad u hladnjači
- Rad u magacinu

3. Izvođenje postupaka skladištenja i čuvanja robe

- Prijem robe i odvajanje od transportne ambalaže
- Priprema robe za pakiranje
- Pakovanja u staklenu ambalažu
- Pakovanja u plastičnu ambalažu
- Pakovanja u omotni materijal-papir, karton, celofan,
- Pakovanje robe u aluminijske folije
- Pakovanje u drvenu ambalažu
- Pakovanje robe u metalnu ambalažu
- Pakovanje mjerene robe
- Obilježavanje pakovane robe
- Brojanje pakovane robe
- Pakovanje robe u transportnu ambalažu

3. Poštovanje radne discipline i zaštite na radu

- Odgovornost osoblja koja rade u magacinskom i skladišnom prostoru.
- Upoznavanje prava obaveza radnika
- Zaštita na radu
- Nošenje radne zaštitne uniforme

4. Upoznavanje sa složenijom opremom i uređajima u skladištu

- Rad na traci
- Rad na vagama
- Teoretsko upoznavanje sa radom na viljuškaru

PRAKTIČNA NASTAVA

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 11

Godišnji fond sati: 330

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave je stjecanje potrebnih praktičnih znanja, razvijanje sposobnosti za tačno i spretno obavljanje poslova u skladištima i priručnim magacinima.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave su:

- primjena stečenih teoretskih znanja u neposrednom praktičnom radu;
- razvijanje interesa učenika za praktičan rad i pozitivan rad prema radu;
- širenja kulture i odgoja za pravilan odnos prema sredstvima rada u kolektivu;
- upoznavanje sredstava za rad, namještaja i inventara, ambalaže i robe;
- pravilno rukovanje sredstvima za rad, sredstvima za održavanje higijene i sredstvima za zaštitu na radu;
- pravilno rukovanje sredstvima za unutrašnji transport robe do skladišta kao i sredstvima za čuvanje robe.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Upoznavanje sa nabavkom robe, prijem robe u skladište (magacin)	85
2.	Pakovanje robe u konfekcionarnu ambalažu	85
3.	Vaganje robe	80
4.	Korištenje sredstava higijensko-tehničke zaštite	80
UKUPNO		330

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1.Upoznavanje sa nabavkom robe, prijem robe u skladište odnosno magacin

- Nabavka robe
- Prijem robe u skladište i evidencija
- Odvajanje i sortiranje robe prema vrsti

- Zalihe robe i čuvanje zaliha

2. Pakovanje robe u konfekcionarnu ambalažu

- folije
- građevinska folija
- folija za pokrivanje zemljišta
- zatvarači čepovi i poklopci
- LDPE vreće
- HT vreće
- Aluminijska ambalaža

3. Vaganje robe

- Savladavanje postupaka vaganja robe

4. Korištenje sredstava i primjena mjera higijensko-tehničke zaštite

- Upoznavanje sa mjerama higijensko tehničke zaštite

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Prilikom izrade programa za imalo se u vidu osposobljavanje učenika za poslove i zadatke obrazovnog profila. Cilj programa je da učenici steknu praktična znanja za obavljanje poslova obrazovnog profila paker. Sadržaji programa su orijentaciono određeni i strukturirani u tri tematske cjeline. U prvoj tematskoj cjelini učenici treba da ovladaju znanjima o ambalaži; vrsti ambalaže, čuvanju i korištenju ambalaže. U drugoj tematskoj cjelini ostvarivanjem programa učenici treba da steknu znanja o tehnikama pakovanja robe u različite ambalaže, tehnika odvajanja robe transportne ambalaže, tehnikama otvaranja transportne ambalaže, tehnikama otvaranja transportne ambalaže ako roba nije komercijalno pakovana, rinfuzna roba. Ostvarivanjem programa druge tematske cjeline učenici treba da ovladaju znanjima tehnike pakovanja i mjerenja robe. U trećoj tematskoj cjelini učenici treba da ovladaju znanjima čuvanja i korištenja alata i pribora koji se koriste u procesu raspakivnja i pakovanja robe.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program. Osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

REHABILITACIJA

OSPOSOBLJAVANJE ZA SAMOSTALAN ŽIVOT

Godina obrazovanja: I
Sedmični fond sati: 7
Godišnji fond sati: 245

A. CILJ NASTAVE

Savladavajući ovaj program učenici treba da steknu najosnovnija znanja o predmetima iz svoje neposredne okoline i da na osnovu tih znanja stupaju u aktivan odnos prema okolini i u okviru svojih mogućnosti na prihvatljiv način reagiraju na različite utjecaje okoline.

Ovaj program rada ima za cilj da pomogne učenicima da što prije steknu osnovne higijenske i druge životne vještine koje će ih osposobiti da u velikoj mjeri samostalno funkcioniraju u svakodnevnom životu.

Realizacija ovog programa, treba da pomogne učenicima u postepenom osamostaljivanju i što uspješnijem snalaženju u neposrednoj okolini postepenim uključivanjem u društveni život najuže, a zatim i šire sredine.

B. ZADACI NASTAVE

- Pobuđivanje radoznalost učenika i utjecanje na formiranje higijenskih, radnih i kulturnih navika i navika lijepog ponašanja;
- učenika što više osamostaliti u vođenju brige o sebi i zaštiti od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje kod učenika osjećaj sigurnosti;
- pobuđivati radost i vedrinu kod učenika i motivirati ih za uključivanje;
- osigurati preduvjete za uspješnije i brže provođenje radnog osposobljavanja i bolji učinak u radu;
- građenje samopouzdanja i odgovornosti učenika i pozitivnog odnosa prema stvarima i drugim osobama;
- razvijanje elementarnih i složenih psihičkih funkcija učenika;
- njegovanje i razvijanje interesovanja, pažnje, pamćenja, rasuđivanja i mišljenja putem proširivanja vidika učenika.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Utvrđivanje već usvojenih higijenskih vještina i navika	70
2.	Osposobljavanje za obavljanje jednostavnih kućanskih poslova	70
3.	Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru	35
4.	Osposobljavanje za uređenje vanjskog životnog prostora	35
5.	Osposobljavanje za rad	35
UKUPNO		245

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Utvrđivanje već usvojenih higijenskih vještina i navika

- Ponavljanje i utvrđivanje usvojenih higijenskih vještina i navika
- Kultura odijevanja
- Odabir odjeće i obuće u skladu sa vremenskim prilikama
- Vješanje i ostavljanje odjeće i obuće

2. Osposobljavanju za obavljanje jednostavnijih kućanskih poslova

- Pripremanje toplih napitaka
- Upotreba kuhala, sipanje
- Održavanje zdravstvene ispravnosti namirnica
- Upoznavanje sa kuhinjskim priborom i potrepštinama
- Upoznavanje sa opasnostima u kuhinji
- Ručno pranje i sušenje posuđa
- Odlaganje namirnica u frižider

3. Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru

- Uređivanje prostora u kom se boravi, briga o održavanju higijene prostora. Pranje prozora, brisanje poda, ukrašavanje prostora, brisanje prašine sa dostupnih mjesta, usisavanje, pospremanje – slaganje na određeno mjesto
- Njegovanje sobnog cvijeća, zalijevanje
- Upotreba radio-prijemnika, CD player-a, televizora

4. Osposobljavanje za uređenje vanjskog životnog prostora

- Pomoć u povrtnjaku
- Priprema zemljišta
- Sitnjenje zemljišta
- Sadnja i zalijevanje
- Praćenje, obrađivanje povrtnjaka
- Ubiranje plodova
- Skupljanje papira i druge ambalaže i odlaganje u reciklirani materijal
- Zalijevanje ukrasnog cvijeća
- Rezanje cvijeća za vazu
- Čišćenje dvorišta od lišća
- Čišćenje dvorišta od snijega

5. Osposobljavanje za rad

- Slaganje i sortiranje papira
- Sastavljanje papira,
- Lijepljenje adresiranih koverata
- Kopiranje, korištenje kopir aparata
- Recikliranje papira
- Upotreba telefona, telefoniranje

OSPOSOBLJAVANJE ZA SAMOSTALAN ŽIVOT

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 4

Godišnji fond sati: 140

A. CILJ NASTAVE

Savladavajući ovaj program učenici treba da steknu najosnovnija znanja o predmetima iz svoje neposredne okoline i da na osnovu tih znanja stupaju u aktivan odnos prema okolini i u okviru svojih mogućnosti na prihvatljiv način reagiraju na različite utjecaje okoline.

Ovaj program rada ima za cilj da pomogne učenicima da što prije steknu osnovne higijenske i druge životne vještine koje će ih osposobiti da u velikoj mjeri samostalno funkcioniraju u svakodnevnom životu.

Realizacija ovog programa, treba da pomogne učenicima u postepenom osamostaljivanju i što uspješnijem snalaženju u neposrednoj okolini postepenim uključivanjem u društveni život najuže, a zatim i šire sredine.

B. ZADACI NASTAVE

- Pobuđivanje radoznalost učenika i utjecanje na formiranje higijenskih, radnih i kulturnih navika i navika lijepog ponašanja;
- učenika što više osamostaliti u vođenju brige o sebi i zaštiti od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje kod učenika osjećaj sigurnosti;
- pobuđivati radost i vedrinu kod učenika i motivirati ih za uključivanje;
- osigurati preduvjete za uspješnije i brže provođenje radnog osposobljavanja i bolji učinak u radu;
- građenje samopouzdanja i odgovornosti učenika i pozitivnog odnosa prema stvarima i drugim osobama;
- razvijanje elementarnih i složenih psihičkih funkcija učenika;
- njegovanje i razvijanje interesovanja, pažnje, pamćenja, rasuđivanja i mišljenja putem proširivanja vidika učenika.

C. TEMATSKJE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Higijenske vještine i navike – nadgradnja	30
2.	Osposobljavanje za obavljanje jednostavnih kućanskih poslova	30
3.	Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru	30
4.	Osposobljavanje za uređenje vanjskog životnog prostora	30
5.	Osposobljavanje za rad	30
UKUPNO		140

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Higijenske vještine i navike – nadgradnja

- Značaj higijene za zdravlje ljudi
- Kultura odijevanja
- Čišćenje, uređivanje, odjeće i obuće
- Ručno pranje odjevnih predmeta

2. Osposobljavanju za obavljanje jednostavnijih kućanskih poslova

- Pripremanje toplih i hladnih napitaka
- Obrada namirnica
- Rezanje, ljuštenje, guljenje, miješanje, mućenje i sl.
- Serviranje hrane
- Pospremanje kuhinje
- Ručno pranje i sušenje posuđa

3. Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru

- Uređivanje prostora u kom se boravi, briga o održavanju higijene prostora.
- Pranje prozora, brisanje poda, ukrašavanje prostora, brisanje prašine sa dostupnih mjesta, usisavanje
- Pospremanje – slaganje na određeno mjesto
- Njegovanje sobnog cvijeća, zalijevanje
- Briga o kućnim ljubimcima

4. Osposobljavanje za uređenje vanjskog životnog prostora

- Pomoć u povrtnjaku
- Sadnja i zalijevanje
- Praćenje, obrađivanje povrtnjaka
- Skupljanje papira i druge ambalaže i odlaganje u reciklirani materijal
- Zalijevanje ukrasnog cvijeća
- Branje zrelih plodova voća i povrća
- Čišćenje dvorišta od lišća
- Čišćenje dvorišta od snijega

5. Osposobljavanje za rad

- Slaganje i sortiranje ambalaže
- Sastavljanje papira
- Pakiranje paketa i slanje
- Upotreba telefona, telefoniranje
- Kopiranje

OSPOSOBLJAVANJE ZA SAMOSTALAN ŽIVOT

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 3

Godišnji fond sati: 105

A. CILJ NASTAVE

Savladavajući ovaj program učenici treba da steknu najosnovnija znanja o predmetima iz svoje neposredne okoline i da na osnovu tih znanja stupaju u aktivan odnos prema okolini i u okviru svojih mogućnosti na prihvatljiv način reagiraju na različite utjecaje okoline.

Ovaj program rada ima za cilj da pomogne učenicima da što prije steknu osnovne higijenske i druge životne vještine koje će ih osposobiti da u velikoj mjeri samostalno funkcioniraju u svakodnevnom životu.

Realizacija ovog programa, treba da pomogne učenicima u postepenom osamostaljivanju i što uspješnijem snalaženju u neposrednoj okolini postepenim uključivanjem u društveni život najuže, a zatim i šire sredine.

B. ZADACI NASTAVE

- Pobuđivanje radoznalost učenika i utjecanje na formiranje higijenskih, radnih i kulturnih navika i navika lijepog ponašanja;
- učenika što više osamostaliti u vođenju brige o sebi i zaštiti od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje kod učenika osjećaj sigurnosti;
- pobuđivati radost i vedrinu kod učenika i motivirati ih za uključivanje;
- osigurati preduvjete za uspješnije i brže provođenje radnog osposobljavanja i bolji učinak u radu;
- građenje samopouzdanja i odgovornosti učenika i pozitivnog odnosa prema stvarima i drugim osobama;
- razvijanje elementarnih i složenih psihičkih funkcija učenika;
- njegovanje i razvijanje interesovanja, pažnje, pamćenja, rasuđivanja i mišljenja putem proširivanja vidika učenika.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Higijenske vještine i navike – nadgradnja	25
2.	Osposobljavanje za obavljanje jednostavnih kućanskih poslova	30
3.	Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru – nadgradnja	25
4.	Osposobljavanje za rad – nadgradnja	25
UKUPNO		105

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Higijenske vještine i navike – nadgradnja

- Nadogradnja higijenskih vještina i navika
- Značaj higijene za zdravlje ljudi
- Kultura odijevanja:
- Odabir odjeće i obuće u skladu sa vremenskim prilikama
- Održavanje higijene odjeće i obuće
- Ručno pranje odjevnih predmeta

2. Osposobljavanju za obavljanje jednostavnijih kućanskih poslova

- Obrada namirnica
- Upotreba šporeta, kuhala, mikrovalne pećnice, miksera
- Priprema jednostavnih jela
- Postavljanje i serviranje hrane
- Pospremanje kuhinje
- Slaganje posuđa u perilicu posuđa

3. Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru – nadgradnja

- Uređivanje prostora u kom se boravi, briga o održavanju higijene prostora
- Pranje prozora, brisanje poda, ukrašavanje prostora, brisanje prašine sa dostupnih mjesta, usisavanje
- Pospremanje kreveta, slaganje ormara, smještanje stvari na određeno mjesto
- Njegovanje sobnog cvijeća, zalijevanje
- Briga o kućnim ljubimcima

4. Osposobljavanje za rad – nadgradnja

- Slaganje i sortiranje ambalaže
- Sastavljanje papira
- Pakiranje paketa i slanje
- Upotreba telefona, telefoniranje
- Kopiranje

OSPOSOBLJAVANJE ZA SAMOSTALAN ŽIVOT

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 3

Godišnji fond sati: 90

A. CILJ NASTAVE

Savladavajući ovaj program učenici treba da steknu najosnovnija znanja o predmetima iz svoje neposredne okoline i da na osnovu tih znanja stupaju u aktivan odnos prema okolini i u okviru svojih mogućnosti na prihvatljiv način reagiraju na različite utjecaje okoline.

Ovaj program rada ima za cilj da pomogne učenicima da što prije steknu osnovne higijenske i druge životne vještine koje će ih osposobiti da u velikoj mjeri samostalno funkcioniraju u svakodnevnom životu.

Realizacija ovog programa, treba da pomogne učenicima u postepenom osamostaljivanju i što uspješnijem snalaženju u neposrednoj okolini postepenim uključivanjem u društveni život najuže, a zatim i šire sredine.

B. ZADACI NASTAVE

- Pobuđivanje radoznalost učenika i utjecanje na formiranje higijenskih, radnih i kulturnih navika i navika lijepog ponašanja;
- učenika što više osamostaliti u vođenju brige o sebi i zaštiti od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje kod učenika osjećaj sigurnosti;
- pobuđivati radost i vedrinu kod učenika i motivirati ih za uključivanje;
- osigurati preduvjete za uspješnije i brže provođenje radnog osposobljavanja i bolji učinak u radu;
- građenje samopouzdanja i odgovornosti učenika i pozitivnog odnosa prema stvarima i drugim osobama;
- razvijanje elementarnih i složenih psihičkih funkcija učenika;
- njegovanje i razvijanje interesovanja, pažnje, pamćenja, rasuđivanja i mišljenja putem proširivanja vidika učenika.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Higijenske vještine i navike – nadgradnja	20
2.	Osposobljavanje za obavljanje jednostavnih kućanskih poslova	25
3.	Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru – nadgradnja	25
4.	Osposobljavanje za rad	20
UKUPNO		90

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Higijenske vještine i navike – nadgradnja

- Nadogradnja higijenskih vještina i navika
- Značaj higijene za zdravlje ljudi
- Kultura odijevanja
- Odabir odjeće i obuće u skladu sa situacijom
- Održavanje higijene odjeće i obuće
- Mašinsko pranje odjevnih predmeta

2. Osposobljavanju za obavljanje jednostavnijih kućanskih poslova

- Obrada namirnica
- Upotreba šporeta, kuhala, mikrovalne pećnice, miksera
- Priprema jednostavnih jela
- Postavljanje i serviranje hrane
- Pospremanje kuhinje
- Slaganje posuđa u perilicu posuđa

3. Održavanje reda u unutrašnjem životnom prostoru – nadgradnja

- Uređivanje prostora u kom se boravi, briga o održavanju higijene prostora
- Pranje prozora, brisanje poda, ukrašavanje prostora, brisanje prašine sa dostupnih mjesta, usisavanje.
- Pospremanje kreveta, slaganje ormara, smještanje stvari na određeno mjesto
- Njegovanje sobnog cvijeća, zalijevanje
- Briga o kućnim ljubimcima

4. Osposobljavanje za rad

- Priprema materijala za rad
- Slaganje i sortiranje
- Pospremanje radne površine
- Upotreba telefona, telefoniranje

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Osposobljavanje za svakodnevni život zauzima značajno mjesto u nastavno-obrazovnom procesu učenika sa posebnim potrebama, koja je u korelaciji sa svim ostalim nastavnim predmetima. U radu sa učenicima treba koristiti sljedeće principe:

- princip postupnosti,
- princip aktivnosti,
- princip individualizacije.

Posebnu pažnju treba posvetiti izboru metodičko-didaktičkog materijala.

U radu sa učenicima, kroz navedene nastavne sadržaje, nastavnik treba:

- da koristi što više demonstrativnog materijala,
- audio-vizualnih sredstava (slike, filmovi itd),

- polaziti od onoga što je učenicima bliže, ići od manjeg ka većem, od jednostavnog ka složenijem,
- primjenjivati ciljana i jednostavna didaktička sredstva kako bi u učeniku pobudili interes i motivirali ga za rad.

Veliki značaj u radu kod učenika sa posebnim potrebama zauzima praktični dio nastave koji pored teoretskog dijela nastave omogućava da kroz praksu i demonstraciju usvoje što lakše predviđeno gradivo. S obzirom na sadržaj predmeta, nastavne jedinice bi trebalo što više realizirati u prirodnom okruženju. Potrebno je i prilagoditi učeniku gradivo prema njegovim sposobnostima, potrebama i interesima, odnosno imati individualan pristup kroz rad prema svakom učeniku pojedinačno.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Defektološki fakultet - odsjek za tiflogiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju i završen I, II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa
- Fakultet društvenog smjera (VSS, VII stepen), završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa, sa dokazom osposobljenosti za oblasti koje predviđa ovaj nastavni plan i program. osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

SOCIJALIZACIJA

Godina obrazovanja: I

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave socijalizacije je da se učenik uspješno integrira u društvenu i da razvije svoje potencijale i uspostavi zadovoljavajući interaktivni odnos sa okolinom.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave ovog predmeta su:

- razvijanje spoznaja koje uključuju elemente prosuđivanja, odlučivanja i uspoređivanja;
- razvijanje sposobnosti samostalnog ponašanja, koje omogućavaju učeniku da kasnije kroz život i svakodnevne aktivnosti procjenjuju sebe u odnosu prema vlastitim postupcima i u ophođenju s drugim osobama;
- usvajanje socijalno prihvatljivih oblika ponašanja;
- usvajanje znanja i vještina u sferi međuljudskih odnosa;
- postizanje što većeg osamostaljenja u vođenju brige o sebi i zaštićivanju od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje osjećaja sigurnosti kod učenika.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Kultura odijevanja	15
2.	Porodični odnosi	20
3.	Opća kultura ponašanja	15
4.	Ponašanje na javnom mjestu	20
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Kultura odijevanja

- Uloga odijevanja i značaj odjeće
- Oblačenje odjeće i obuvanje obuće u skladu s vremenom
- Oblačenje odjeće i obuvanje obuće u skladu sa značajnim prilikama (svečanost, sportska, svakodnevna)
- Higijena odjeće i obuće

2. Porodični odnosi

- Uža porodica
- Šira porodica
- Odnos prema roditeljima
- Odnos prema braći i sestrama
- Odnos prema članovima šire obitelji

3. Opća kultura ponašanja-bonton

- Učenje pravila lijepog ponašanja
- Pravila ponašanja u odjeljenju, prema profesorima i drugim uposlenicima škole
- Pomaganje drugim učenicima u obavljanju određenih aktivnosti i uzajamna pomoć, poštivanje pravila
- Ponašanje i poštovanje prema starijim osobama (pozitivni i negativni primjeri)

4. Ponašanje na javnom mjestu

- Pojašnjenje pojma javno mjesto
- Pristojno ponašanje
- Nepristojno ponašanje
- Ponašanje na ulici
- Ponašanje u sredstvima javnog prevoza
- Ponašanje u parku

SOCIJALIZACIJA

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave socijalizacije je da se učenik uspješno integrira u društvenu i da razvije svoje potencijale i uspostavi zadovoljavajući interaktivni odnos sa okolinom.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave ovog predmeta su:

- razvijanje spoznaja koje uključuju elemente prosuđivanja, odlučivanja i uspoređivanja;
- razvijanje sposobnosti samostalnog ponašanja, koje omogućavaju učeniku da kasnije kroz život i svakodnevne aktivnosti procjenjuju sebe u odnosu prema vlastitim postupcima i u ophođenju s drugim osobama;
- usvajanje socijalno prihvatljivih oblika ponašanja;
- usvajanje znanja i vještina u sferi međuljudskih odnosa;
- postizanje što većeg osamostaljenja u vođenju brige o sebi i zaštićivanju od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje osjećaja sigurnosti kod učenika.

A. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Prijateljski odnosi	20
2.	Opća kultura ponašanja	15
3.	Ponašanje na javnom mjestu	20
4.	Obilježavanje značajnih datuma	15
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Prijateljski odnosi

- Ponašanje prema nepoznatim ljudima
- Pojam poznanika
- Pojam prijatelja
- Prijateljsko ponašanje

- Loše ponašanje prema prijateljima
- Prekid prijateljstva

2. Opća kultura ponašanja

- Učenje pravila lijepog ponašanja
- Pozdravljanje
- Uvažavanje i poštovanje tuđeg mišljenja
- Prihvatanje odgovornosti
- Prihvatanje autoriteta odraslih
- Razvijanje dobrosusjedskih odnosa i pristojno ponašanje (stambena zgrada)
- Razvijanje ekološke kulture

3. Ponašanje na javnom mjestu

- Ponašanje u kinu
- Ponašanje u pozorištu
- Ponašanje u muzeju
- Ponašanje u restoranu

4. Obilježavanje značajnih datuma

- Pojam značajnih datuma
- Lični značajni datumi
- Rođendani
- Godišnjice
- Vjerski praznici
- Državni praznici
- Međunarodni praznici

SOCIJALIZACIJA

Godina obrazovanja: III

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave socijalizacije je da se učenik uspješno integrira u društvenu i da razvije svoje potencijale i uspostavi zadovoljavajući interaktivni odnos sa okolinom.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave ovog predmeta su:

- razvijanje spoznaja koje uključuju elemente prosuđivanja, odlučivanja i uspoređivanja;
- razvijanje sposobnosti samostalnog ponašanja, koje omogućavaju učeniku da kasnije kroz život i svakodnevne aktivnosti procjenjuju sebe u odnosu prema vlastitim postupcima i u ophođenju s drugim osobama;
- usvajanje socijalno prihvatljivih oblika ponašanja;
- usvajanje znanja i vještina u sferi međuljudskih odnosa;
- postizanje što većeg osamostaljenja u vođenju brige o sebi i zaštićivanju od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje osjećaja sigurnosti kod učenika.

A. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Intimni odnosi	20
2.	Opća kultura ponašanja	15
3.	Ponašanje na poslu	20
4.	Kultura odijevanja	15
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Intimni odnosi

- Privlačnost
- Sviđanje
- Zaljubljenost
- Pravila pristojnog ponašanja u vezi

- Problemi i opasnost

2. Opća kultura ponašanja

- Učenje pravila lijepog ponašanja
- Uvažavanje i poštovanje tuđeg mišljenja
- Razvijanje ekološke kulture
- Pozdravljanje
- Čestitanje

3. Ponašanje na poslu

- Poslovno okruženje
- Poželjni oblici ponašanja
- Nepoželjni oblici ponašanja
- Odgovornost
- Komunikacija sa kolegama na poslu
- Komunikacija sa pretpostavljenima
- Razgovor pri prijemu na posao

4. Kultura odijevanja

- Odabir odjeće i obuće
- Slaganje odjeće i obuće (razvijanje smisla za estetiku)
- Kupovina odjeće i obuće

SOCIJALIZACIJA

Godina obrazovanja: IV

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 60

A. CILJ NASTAVE

Cilj nastave socijalizacije je da se učenik uspješno integrira u društvenu i da razvije svoje potencijale i uspostavi zadovoljavajući interaktivni odnos sa okolinom.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci nastave ovog predmeta su:

- razvijanje spoznaja koje uključuju elemente prosuđivanja, odlučivanja i uspoređivanja;
- razvijanje sposobnosti samostalnog ponašanja, koje omogućavaju učeniku da kasnije kroz život i svakodnevne aktivnosti procjenjuju sebe u odnosu prema vlastitim postupcima i u ophođenju s drugim osobama;
- usvajanje socijalno prihvatljivih oblika ponašanja;
- usvajanje znanja i vještina u sferi međuljudskih odnosa;
- postizanje što većeg osamostaljenja u vođenju brige o sebi i zaštićivanju od eventualnih opasnosti iz neposredne okoline i razvijanje osjećaja sigurnosti kod učenika.

A. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Intimni odnosi	20
2.	Opća kultura ponašanja	15
3.	Ponašanje u neugodnim situacijama	10
4.	Kupovina	15
UKUPNO		60

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Intimni odnosi

- Zrelost za brak i stupanje u brak
- Odnos prema bračnom partneru
- Roditeljstvo
- Zlostavljanje bračnih partnera

- Zlostavljanje djece

2. Opća kultura ponašanja

- Učenje pravila lijepog ponašanja
- Uvažavanje i poštovanje tuđeg mišljenja
- Razvijanje ekološke kulture

3. Ponašanje u neugodnim situacijama

- Ponašanje u bolnici
- Posjeta bolesniku
- Ponašanje u situaciji smrti u užoj i široj okolini

4. Kupovina

- Vrste trgovina
- Planiranje kupovine
- Snalaženje u trgovinama
- Komunikacija sa prodavačem
- Odabir željenih proizvoda

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Socijalizacija zauzima značajno mjesto u nastavno-obrazovnom procesu učenika sa posebnim potrebama, koja je u korelaciji sa svim ostalim nastavnim predmetima. U radu sa učenicima, kroz navedene nastavne sadržaje, nastavnik treba:

- da koristi što više demonstrativnog materijala,
- audio-vizualnih sredstava (slike, filmovi itd),
- polaziti od onoga što je učenicima bliže, ići od manjeg ka većem, od jednostavnog ka složenijem,
- primjenjivati ciljana i jednostavna didaktička sredstva kako bi u učeniku pobudili interesovanja i motivirali ga za rad.

Veliki značaj u radu kod učenika sa posebnim potrebama zauzima praktični dio nastave koji pored teoretskog dijela nastave omogućava da kroz praksu i demonstraciju usvoje što lakše.

Potrebno je i prilagoditi učeniku gradivo prema njegovim sposobnostima, potrebama i interesima, odnosno imati individualan pristup kroz rad prema svakom učeniku pojedinačno.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Defektološki fakultet - odsjek za tiflogiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju i završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa
- Filozofski fakultet - odsjek za pedagogiju i psihologiju (VSS, VII stepen) i završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa
  - odsjek za pedagogiju (VSS, VII stepen) i završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa
  - odsjek za psihologiju (VSS, VII stepen) i završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa

Osposobljeni za rad sa učenicima sa oštećenjem vida.

PSIHOMOTORNA REEDUKACIJA

Godina obrazovanja: I

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj vježbi psihomotorne reedukacije je obnavljanje senzibilnih i senzornih puteva, osjećajnih iskustava doživljenih tokom prethodnih etapa razvoja i reorganizovanja doživljajnih cjelina koje su neuobličene a prisutne su kod učenika te hronološke dobi. Svaka vježba je prožeta osjećanjem i postupanjem s osjećanjima na njihovom putu od nastanka u tijelu, kroz tijelo, ka vanjskom svijetu i osnovni je zadatak psihomotorne reedukacije te zahtijeva posebnu obučenost psihomotornog reedukatora.

Psihomotorna reedukacija nema zadatak da ispravlja invaliditet, nego da ispravlja doživljaj određenog dijela tijela, cjeline tijela, prostora, vremena, drugog i sebe.

Psihomotorna reedukacija se ne uči, njome se obnavlja doživljaj.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci psihomotorne reedukacije su da se njome vrši reedukacija ili prevježbavanje disharmonično organizirane psihomotorike djeteta,:

- prevježbavanje neodređenog doživljaja tjelesne cjelovitosti,
- prevježbavanje neodređenog doživljaja prostora i snalaženja u njemu,
- prevježbavanje neodređenog doživljaja vremena i snalaženje u njemu.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Opće vježbe psihomotorike	40
2.	Specifične vježbe psihomotorike	30
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Opće vježbe psihomotorike

- Masaža sa pasivnim pokretima, hidroterapija
- Vježbe za doživljaj tjelesne cjelovitosti
- Vježbe za osamostaljivanje pokreta i postizanje tonične ujednačenosti
- Vježbe za uočavanje i stabiliziranje lateralizacije sa vježbama za usmjeravanje lateralizacije

- Vježbe za doživljavanje prostora
- Vježbe za orijentaciju u objektivnom prostoru
- Vježbe za procjenu trajanja i orijentaciju u vremenu
- Vježbe za uočavanje prisustva druge osobe
- Vježbe za usklađivanje pokreta i koordinaciju
- Vježbe za uočavanje i prepoznavanje oblika, težine i ritmova
- Vježbe za kontrolu impulsivnosti

2. Specifične vježbe psihomotorike

- Specifične vježbe za disgrafiju
- Specifične vježbe za disleksiju
- Specifične vježbe za diskalkuliju i disgnoziju
- Specifične vježbe za dispraksiju
- Specifične vježbe za dizartriju

PSIHOMOTORNA REEDUKACIJA

Godina obrazovanja: II

Sedmični fond sati: 2

Godišnji fond sati: 70

A. CILJ NASTAVE

Cilj vježbi psihomotorne reedukacije je obnavljanje senzibilnih i senzornih puteva, osjećajnih iskustava doživljenih tokom prethodnih etapa razvoja i reorganizovanja doživljajnih cjelina koje su neuobičajene a prisutne su kod učenika te hronološke dobi. Svaka vježba je prožeta osjećanjem i postupanjem s osjećanjima na njihovom putu od nastanka u tijelu, kroz tijelo, ka vanjskom svijetu i osnovni je zadatak psihomotorne reedukacije te zahtijeva posebnu obučenost psihomotornog reedukatora.

Psihomotorna reedukacija nema zadatak da ispravlja invaliditet, nego da ispravlja doživljaj određenog dijela tijela, cjeline tijela, prostora, vremena, drugog i sebe.

Psihomotorna reedukacija se ne uči, njome se obnavlja doživljaj.

B. ZADACI NASTAVE

Zadaci psihomotorne reedukacije su da se njome vrši reedukacija ili prevježbavanje disharmonično organizirane psihomotorike djeteta,:

- prevježbavanje neodređenog doživljaja tjelesne cjelovitosti,
- prevježbavanje neodređenog doživljaja prostora i snalaženja u njemu,
- prevježbavanje neodređenog doživljaja vremena i snalaženje u njemu.

C. TEMATSKE CJELINE ZA REALIZACIJU PROGRAMSKIH SADRŽAJA

Red. broj	Naziv tematskih cjelina	Fond sati
1.	Opće vježbe psihomotorike	30
2.	Specifične vježbe psihomotorike	40
UKUPNO		70

D. SADRŽAJ TEMATSKIH CJELINA

1. Opće vježbe psihomotorike

- Masaža sa pasivnim pokretima, hidroterapija
- Vježbe za doživljaj tjelesne cjelovitosti
- Vježbe za osamostaljivanje pokreta i postizanje tonične ujednačenosti
- Vježbe za uočavanje i stabiliziranje lateralizacije sa vježbama za usmjeravanje lateralizacije
- Vježbe za doživljavanje prostora
- Vježbe za orijentaciju u objektivnom prostoru
- Vježbe za procjenu trajanja i orijentaciju u vremenu
- Vježbe za uočavanje prisustva druge osobe
- Vježbe za usklađivanje pokreta i koordinaciju

- Vježbe za uočavanje i prepoznavanje oblika, težine i ritmova
- Vježbe za kontrolu impulsivnosti

2. Specifične vježbe psihomotorike

- Specifične vježbe za disgrafiju
- Specifične vježbe za disleksiju
- Specifične vježbe za diskalkuliju i disgnoziju
- Specifične vježbe za dispraksiju
- Specifične vježbe za dizatriju

E. UPUTSTVO ZA REALIZACIJU PROGRAMA

Svaka vježba psihomotorne reedukacije mora biti jasno definirana i pripremljena. Reedukatoru mora biti sasvim jasan cilj vježbe, put kojim se on postiže i način na koji se procjenjuje njegova ostvarenost. Svaki pokret ili splet pokreta jedne vježbe mora da ostvaruje jasan trag u okviru senzornih draži i senzibiliteta, a naročito u oblasti kinestetičkog osjećaja. Pokret mora biti izveden sa prikladnim ritmom i sasvim jednostavan. Svaki pokret i vježbu prožeti pozitivnim osjećanjem. Ne zadavati onaj nivo aktivnosti kojima učenik nije dorastao. Vježbe koje se opisuju u udžbenicima i priručnicima iz psihomotorne reedukacije prilagođavati potrebama učenika. Suština svake vježbe je osmišljenim pokretom ostvariti zadatak reedukacije. Svaki pokret i svaki osjećaj, sa osjećanjem koje se javlja i koje ga prati, mora biti imenovan. U komunikaciji riječ je neophodna. Riječ, osjećaj i osjećanje, koje taj osjećaj prati, učini pojmom koji je jasan u svijesti učenika, bogateći tako fond općih iskustava o realitetu, na svim nivoima ličnosti učenika. Reedukator obnavlja iskustva i bogati ih do te mjere koja je optimalna uzrastu djeteta. Vježba opće psihomotorne reedukacije su oruđe u radu svakog defektologa i drugih stručnjaka koji se bave učenikom. Koriste se i kao preventivna metoda za čitav niz poteškoća na polju adaptacije i učenja u školi, široj socijalnoj sredini i porodičnom okruženju, koji se mogu javiti u ovom uzrastu. Preventivnom funkcijom vježbi psihomotorne reedukacije obnavlja se i dopunjuje iskustvo učenika o svome tijelu, o sebi u prostoru, o sebi u socijalnom polju, o odnosima u prostoru, vremenu i sebi u vremenu. Opću psihomotornu reedukaciju treba upotrebljavati i tamo gdje se primjenjuju specifične vježbe, jer utječe na ličnost u cjelini, dok se specifični pristup usmjerava ka uskim područjima ličnosti u okviru njene psihomotorne organiziranosti.

Opća psihomotorna reedukacija priprema teren za primjenu specifičnih metoda reedukacije.

Terapijska primjena reedukacije psihomotorike je široka i koristi se u radu sa djecom s disharmoničnim razvojem, u psihijatriji razvojnog doba i psihijatriji odraslih.

Vježbe psihomotorne reedukacije provode se na času, individualno i grupno. U grupi se radi s najviše petero učenika.

F. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

- Defektološki fakultet - odsjek za tifologiju (VSS, VII stepen),
- Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet - odsjek za edukaciju i rehabilitaciju i završen II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa

ZAVRŠNI ISPIT

Na kraju uspješno završenog četverogodišnjeg obrazovanja i uspješno obavljene praktične nastave učenici polažu završni ispit.

Ispitom se utvrđuje stručna osposobljenost za obavljanje poslova i zadataka zanimanja obuhvaćenih obrazovnim profilom paker.

Ispit se sastoji iz:

1. Praktičnog rada
2. Usmene odbrane

Na praktičnom radu provjerava se praktična osposobljenost kandidata za obavljanje konkretnih poslova i radnih zadataka pomoćnog radnika u ugostiteljstvu i turizmu.

Zadaci za praktičan rad konstruiraju se iz programa praktične nastave. Praktične zadatke kandidati realiziraju u konkretnim uvjetima rada u objektima trgovinskih radnih organizacija.

Na usmenoj odbrani kandidat daje objašnjenje u vezi sa metodama i postupcima koje je koristio pri obavljanju praktičnog zadatka kao i teorijska obrazloženja zasnovana na sadržajima iz stručnih predmeta koji su u neposrednoj vezi sa praktičnim zadatkom.

Bliže upute o načinu polaganja i organizaciji ispita za provjeru stručne osposobljenosti utvrđuje škola posebnim pravilnikom o polaganju ispita.

NAČINI OSTVARIVANJA PROGRAMA

Program je strukturiran tako da postepeno uvodi učenike u uvjete i zadatke pakera. Postepeno savladavanje znanja se mora imati u vidu i ako se poslovi u skladištu, odnosno magacinu međusobno prepliću i ne mogu biti jasno razgraničeni. Ne smije se dozvoliti da učenik na radnom mjestu obavlja samo jednu vrstu posla ili se u posao uključuje samo kao posmatrač. U cilju stjecanja radnih navika i potrebnih znanja učenik mora stalno biti uključen u poslove i to tako da na kraju postigne samostalnost i kreativnost u radu. Nastavnik koji kontrolira program ostvarivanja praktične nastave u suradnji sa zaduženim licem u skladištu mora nastojati da se dijelovi programa u cjelini ostvare.

Imajući u vidu da će se učenici u budućem radu baviti pakovanjem različitih vrsta roba, škola mora da organizira praktičnu nastavu tako da učenik obavi praksu u različitim vrstama skladišta odnosno magacina. Program praktične nastave ne bi bio ostvaren ukoliko učenik obavlja praktičnu nastavu samo sa jednom vrstom robe.

Pri izradi programa praktične nastave vodilo se računa o psiho fizičkim mogućnostima, učenika te program u prvom razredu je sastavljen tako da učenici upoznaju skladište, tehnologiju i organizaciju rada, upoznaju sredstva i opremu, kao i kolektiv sa kojim rade.

U drugom razredu učenik se uključuje u obavljanje poslova i zadataka.

Kvaliteta ostvarivanja ovog programa u najvećoj mjeri utiče na osposobljenost učenika za obrazovni profil za koji su se opredijelili, zbog čega se stalno mora raditi na organizaciji, evidenciji i kontroli rada učenika.

Centar za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu može kadrovski stručno i prostorno (u sklopu Centra se može odvijati redovna i praktična nastava) odgovoriti svim standardima koji su neophodni za ovo zanimanje.

Praktična nastava se može izvoditi u ekonomatu Centra i uz određeni dogovor sa Društvom za zapošljavanje slijepih i slabovidnih lica TMP.